

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT
TIL
DEN OFFENTLIGE EXAMEN
I
FLENSBORGS
LÆRDE- OG REAL-SKOLE.

UDGIVET I SEPTEMBER 1852.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DEN OFFENTLIGE EXAMEN

I

FLENSBORG

LÆRDE- OG REAL-SKOLE

DEN 20—29. SEPTEMBER 1852.

.....

INDHOLD:

1. BIDRAG TIL SKOLENS UDVIKLINGSHISTORIE
ISÆR I DET SIDSTE DECENNIO, AF RECTOR SIMESSEN.

2. SKOLEEFTERRETNINGER,
AF SAMME.

FLENSBORG.

TRYKT HOS A. S. KASTRUP.

Aaret 1842 af begyndt at føre Skolen tilhørende, fuld-
 stændige Censurprotocoller over Disciplenes Optagelse,
 Oprykning, Fremgang og Afgang, imedens der tidligere
 kun meddeltes offentlig Oplysning om de hvert Aar til
 Universitetet dimitterede Disciple. De statistiske Data, af
 hvilke der lader sig drage en Slutning om Skolens Fre-
 quents og indre Liv, kunne altsaa kun gives for et Tids-
 rum paa 10 Aar, fra Paaske 1842 til Paaske 1852.

I dette Tidsrum har i

Prima

- 1) Frequentzen været = 68 Disciple; af disse vare
 20 tilstede Paaske 1842, 3 tilstede Paaske 1852, og
 af dem vare fødte:

i Byen Flensborg	8 eller 12½ % af Frequentzen.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	51 " 75 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	8 " 12½ "	—	—
— — i andre danske Prov.	" " " "	—	—
— — i Udlandet	" " " "	—	—

- 2) Oprykkede fra Secunda ere 41 eller 85 % af de
 samtlige 51 Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	8 eller 20 % af de Oprykkede.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	27 " 65 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	6 " 15 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " " "	" " " "	—	—
— — i Udlandet	" " " "	—	—

- 3) Udenfra Optagne i Prima ere 6 eller 15 % af
 samtlige Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	" " " "		
udenfor Flensb. i Hertugd. Slesvig	5 eller 86 % af de udenfra Optagne.		
— — i Hertugd. Holsten	1 " 14 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " " "	" " " "	—	—
— — i Udlandet	" " " "	—	—

- 4) Dimitterede med Modenhedsbeviis ere 29 eller 43 %
 af alle de Udtraadte. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	2 eller 7 % af de Dimitterede.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	25 " 86 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	2 " 7 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " " "	" " " "	—	—
— — i Udlandet	" " " "	—	—

- 5) For at studere ved Universitetet i Kiel uden
 at underkaste sig Afgangsexamen ved Sko-
 len ere afgaaede ialt 9 Disciple eller 21 % af alle de
 Udtraadte.

- 6) For umiddelbart at fortsætte deres Forbere-
 delse til Universitetet ved en anden lærd

BIDRAG TIL SKOLENS UDVIKLINGSHISTORIE

især i det sidste Decennium,

Hvilken Betydning havde hidtil Flensborgs lærde og Realskole som lærde og som Realskole for Byen Flensborg og Hertugdømmet Slesvig? — hvilke Ønsker kunde Flensborg og Omegn isærdeleshed have med Hensyn til Real- og lærde Underviisning? — og hvorvidt ere disse Ønsker blevne tilfredsstillende ved den siden ifjor begyndte Omorganisation af Skolen?

Disse vigtige Spørgsmaal ere allerede i tyske Tidsskrifter blevne besvarede, som om vor Skole laae indenfor det tyske Riges Grændser, og ved Hjælp af Angivelser af temmelig vildledende Natur. Jeg tør derfor i Sandhedens Interesse ikke undlade eller opsætte at benytte de Acter, der i Skolens Archiv staae til min Raadighed, til deraf at uddrage de Yttringer, Regerings- og Övrigheds-Bestemmelser og övrige Facta, uden hvilke vor Skoles Forhold og Stilling selv med den bedste Villie ikke kan bedømmes rigtigt.

I. Skolens Freqvents.

For at kunne afgjøre med hvilken Berettigelse Forandringer i vor Skoles Organisation have været önskede og nu ere bragte til Udförelse, bliver det nödvendigt først at komme til sikker Kundskab om: i hvilken Udstrækning, af hvem og paa hvilken Maade Skolen indtil har været benyttet. Desværre er der "

Skole udtraadte af Prima 14 Disciple eller 21 % af alle de Udtraadte. Kunns een af disse gik til Haderslev, de övrige 13 til holstenske Skoler.

- 7) Uden (idetmindste strax) at fortsætte Studierne afgik fra Prima 15 Disciple eller 22 % af de Udtraadte. Af disse ere 6 i Aarene 1848, 49 og 50 indtraadte i schleswigholsteinsk Krigstjeneste.

I Secunda var:

- 1) Frequentzen = 85 Disciple; deraf 9 tilstede Paaske 1842 og 5 Paaske 1852. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	26 eller 31 % af Frequentzen.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	50 " 59 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	8 " 9 "	—	—
— — i andre danske Prov.	" " "	—	—
— — i Udlandet	1 " 1 "	—	—

- 2) Oprykkede fra Tertia ere 50 eller 66 % af samtlige 76 Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	24 eller 48 % af de Oprykkede.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	20 " 40 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	5 " 10 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " "	" " "	—	—
— — i Udlandet	1 " 2 "	—	—

- 3) Udenfra Optagne i Secunda ere 26 eller 34 % af samtlige Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	1 eller 4 % af de udenfra Optagne.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	22 " 85 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	3 " 11 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " "	" " "	—	—
— — i Udlandet	" " "	—	—

- 4) Opflyttede til Prima ere 35 eller 46 % af samtlige Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	7 eller 20 % af de fra Tertia		
	Oprykkede		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	23 " 66 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	5 " 14 "	—	—
— — i andre danske Prov. " " "	" " "	—	—
— — i Udlandet	" " "	—	—

- 5) Udtraadte af Skolen fra Secunda ere 40 eller 52 % af samtlige Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	16 eller 40 % af de Udtraadte.		
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	21 " 52 "	—	—
— — i Hertugd. Holsten	2 " 5 "	—	—
— — i andre danske Prov.	" " "	—	—
— — i Udlandet	1 " 3 "	—	—

I Tertia var:

- 1) Frequentzen = 117 Disciple; deraf 17 tilstede Paaske 1842, og 9 Paaske 1852. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	69 eller 59 % af Frequentzen.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	34 " 29 " —
— — i Hertugd. Holsten	10 " 8 " —
— — i andre danske Prov.	2 " 2 " —
— — i Udlandet	2 " 2 " —

2) Oprykkede fra Quarta ere 82 eller 82 % af de Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	55 eller 67 % af de Oprykkede.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	17 " 22 " —
— — i Hertugd. Holsten	7 " 8 " —
— — i andre danske Prov.	2 " 2 " —
— — i Udlandet	1 " 1 " —

3) Udenfra Optagne i Tertia ere 18 eller 18 % af de Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	5 eller 28 % af de udenfra Optagne.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig 11 " 61 " —	—
— — i Hertugd. Holsten 2 " 11 " —	—
— — i andre danske Prov. " " " —	—
— — i Udlandet	" " " —

4) Opflyttede til Secunda ere 38 eller 38 % af de Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	19 eller 50 % af de Opflyttede.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	16 " 42 " —
— — i Hertugd. Holsten	3 " 8 " —
— — i andre danske Prov.	" " " —
— — i Udlandet	" " " —

5) Udtraadte af Skolen fra Tertia ere 60 eller 60 % af samtlige Optagne. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	40 eller 67 % af de Udtraadte.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	12 " 20 " —
— — i Hertugd. Holsten	5 " 8 " —
— — i andre danske Prov.	2 " 3 " —
— — i Udlandet	1 " 2 " —

I Quarta og Underquarta (siden Quinta og Sexta) var:

1) Frequentzen = 178 Disciple; deraf tilstede 27 til Paaske 1842 og 45 Paaske 1852. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	118 eller 66 % af Frequentzen.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	41 " 23 " —
— — i Hertugd. Holsten	10 " 6 " —
— — i andre danske Prov.	7 " 4 " —
— — i Udlandet	2 " 1 " —

2) Opflyttede til Tertia ere 81 eller 61 % af samtlige 133 Udtraadte. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	54 eller 67 % af de Opflyttede.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	17 " 21 " —
— — i Hertugd. Holsten	7 " 9 " —
— — i andre danske Prov.	2 " 2 " —
— — i Udlandet	1 " 1 " —

3) Udmeldte af Skolen fra Underclasserne ere 52 eller 39 % af de Udtraadte. Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	31 eller 60 % af de Udtraadte.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesv.	17 " 33 " — —
— — i Hertugd. Holsten	2 " 4 " — —
— — i andre danske Prov.	2 " 4 " — —
— — i Udlandet	" " " " — —

I hele Skolen har der altsaa i Tidsrummet fra 1842 til 1852 været underviist 178 + 18 + 26 + 7 = 229 Disciple.

Af disse vare fødte:

i Byen Flensborg	124 eller 54 % af samtlige Disciple.
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig	80 " 35 " — —
— — i Hertugd. Holsten	16 " 7 " — —
— — i andre danske Prov.	7 " 3 " — —
— — i Udlandet	2 " 1 " — —

Af disse statistiske Data fremgaaer, at Flensborgs Skole omtrent har faaet Halvparten af sine Disciple fra Byen Flensborg selv, uden at den dog som lærd Skole i nogen væsentlig Grad benyttedes af indfødte Flensborgere. Til de 118 Disciple nemlig, som Byen leverede til Underclasserne, kom kuns i Tertia 5 og i Secunda 1 ny Discipel, ialt 124 fødte Flensborgere, der ere underviste i Skolen i 10 Aar.

Af alle disse ere kun 2 dimitterede fra Skolen til Universitetet med Modenhedsbeviis, medens 80 ere forberedte til forskjellige borgerlige Stillinger. Af disse have atter 31, forsaavidt de ikke ere gaaede over til Byens Borgerskoler eller Privatinstututer, nøiet sig med de Kundskaber, der kunde erhverves i Underclasserne; 40 have naaet til Tertia, 16 til Secunda og 6 ere afgaaede fra Prima uden Maturitetsbeviis. Af disse 6 have 5 fortsat deres Studeringer andetsteds, og derved stiller Forholdet sig saaledes, at af 86 udtraadte Disciple fra selve Byen Flensborg kun 7, eller knapt hver tolvte har offret sig til Studeringerne.

Ganske anderledes forholder det sig derimod med de udenbyes Disciple. De af disse, der ere fødte i Hertugdømmet Slesvig, ere, som det ogsaa med Rimelighed lod sig vente, næsten udelukkende hjemmehørende i den mellemste Deel af Slesvig, hvor Folketsproget enten tildeels eller overveiende er dansk. Af de 80 udenbyes Slesvigere, der i disse sidste 10 Aar have fre-

qventeret Flensborgs lærde Skole, er kun omtrent Halvparten indtraadt i Underclasserne; i Tertia er derimod optaget 11, i Secunda 22 og i Prima 6. De Disciple, der ere blevne optagne i de tre Overklasser, have i Forveien maattet være forberedte i Latin og tildeels i Græsk og saaledes have været bestemte for Studeringerne, og 25 af dem ere ogsaa afgaaede til Universitetet med Modenhedsbeviis fra Skolen her. Fra Prima ere desuden 21 udenbyes Slesvigere udtraadte, for enten uden Modenhedsbeviis at studere ved Kiels Universitet, eller for at fuldende deres Forbederelse til Universitetet ved en anden lærd Skole, ved hvilken Flytning, der er eiendommelig for og desværre ikke ualmindelig ved Hertugdømmernes Skoler, Vedkommende ofte troede at kunne og ogsaa ofte virkelig opnaaede at afskorte et halvt Aar i deres Skoletid. Altsaa har rigeligen Halvparten af de udenbyes Slesvigere, der have besøgt vor Skole, og hovedsagelig ere optagne i de övre Klasser, studeret; den mindre Halvpart derimod, der er indtraadt i Underclasserne, har i Almindelighed kuns benyttet Skolen som Realskole indtil Confirmationsalderen.

De deels i Holsten, deels i det egentlige Kongerige Danmark fødte Disciple skyldte kuns tilfældige Forflyttelser af deres Forældre hertil Optagelsen i vor Skole. Hidindtil have, som Tallene udvise, disse Forflyttelser været hyppigere fra Holsten, end fra de andre danske Provindser, nemlig i Forholdet 16 til 7, hvorved der ogsaa er tilført vor Skole en Deel heelt tyske Elementer. I den nærmeste Fremtid vil Forholdet rimeligviis stille sig noget anderledes.

Af alt dette fremgaaer som Resultat: at selve Byen Flensborgs Trang til og Benyttelse af en studerende og en Realunderviisning forholder sig som 1 til 11 à 12, hvorimod Aabenraaes, Tønders og Flensborgs Amter tilligemed Öen Als benytte Skolen omtrent ligemeget som lærd og som Realskole.

De udenbyes Disciple, der optages i Tertia, Secunda og Prima ere i Almindelighed forberedte til Optagelse

af Privatlærere eller Landsbypræster. Hvorstor Freqvent-
sen i de övre, studerende Klasser til en given Tid skal
være, afhænger derfor hovedsagelig af udenfor Skolen
liggende Forhold i de nærmest forudgaaede Aar. Have
disse ikke været gunstige for Privatforbederelsen, og be-
virke ikke særegne Omstændigheder en usædvanlig stor
Vandring fra andre Skoler, da vil Flensborgs Skole kuns
kunne tælle faae Disciple i de høiere Klasser.

Saaledes havde i

Paaske 1842,	Prima 21,	Secunda 9,	Tertia 19,	Quarta 17,	Quinta 10,		
— 1843,	— 10,	— 16,	— 14,	— 17,	— 15,		
— 1844,	— 10,	— 6,	— 20,	— 24,	— 13,		
— 1845,	— 13,	— 9,	— 19,	— 25,	— 12,		
— 1846,	— 8,	— 8,	— 20,	— 23,	— 8,		
— 1847,	— 6,	— 14,	— 19,	— 16,	— 10,		
— 1848,	— 5,	— 14,	— 17,	— 14,	— 10,		
— 1849,	— 11,	— 15,	— 18,	— 13,	— 7, Sexta 5,		
— 1850,	— 14,	— 13,	— 21,	— 25,	— 9, — 13,		
— 1851,	— 8,	— 8,	— 18,	— 12,	— 15, — 20,		
— 1852,	— 3,	— 4,	— 9,	— 19,	— 17, — 15.		

Altsaa:

Paaske 1842, i Overclasserne 49, i Underclasserne 27, ialt 76,
— 1843, — 40, — 32, — 72,
— 1844, — 36, — 37, — 73,
— 1845, — 41, — 37, — 78,
— 1846, — 36, — 31, — 67,
— 1847, — 39, — 26, — 65,
— 1848, — 36, — 24, — 60,
— 1849, — 44, — 25, — 69,
— 1850, — 48, — 47, — 95,
— 1851, — 34, — 47, — 81,
— 1852, — 16, — 51, — 67.

I Aarene 1849 og 50 have, som det heraf sees, Over-
klasserne, navnlig Prima faaet en stærk Tilvæxt derved,
at den Forslyttelse af Conrector og Subrector ved Slesvigs
Domscole lil Rector og Conrector ved vor Skole, der i
1848 foretoges af den provisoriske Regering, bevirkede en
Overgang hertil af en Deel Disciple, der tidligere havde
besøgt den slesvigske Skole, men hvor dengang paa Grund
af Oprøret Udsigterne til et roligt og uforstyrret Studium
vare ringe. En ligesaa naturlig Følge af Oprørets Under-
trykkelse var det da, at flere Disciple, hvis Forældre
enten landsforvistes eller flygtede, eller med megen Iver
hængte ved Oprørets Sag, lidt tidligere eller sildigere for-
lode Skolen, ligesom de Mænd, for hvis Tænkemaades
Skyld de havde søgt til den.

Desforuden har det maaskee ogsaa havt en Indflydelse paa vor Skoles nuværende og nærmest tilkommende Discipulant, navnlig den studerende Deel af samme angaaer, at saavel Haderslevs som Slesvigs lærde Skoler bleve reorganiserede en Tid förend Flensborgs, saa at de ældre Disciple, der vare bestemte til Studeringerne, og ikke netop havde hjemme i selve Byen Flensborg eller dens nærmeste Omegn (og selv med saadanne har det fundet Sted) sattes til de Skoler, hvis indre Forhold allerede vare ordnede, og da navnlig til Haderslev Skole, naar Forældrene önskede deres danske Modersmaal sikkert og pleiet.

Först fra dette Foraar af har det Offentlige begyndt at kunne danne sig en Mening om den Vei, Flensborgs Skole vil slaae ind paa; men selv om denne end nok saa meget stemmer overeens med Landets Tary og den loyale Befolknings Önsker, vil dog Freqvensen i Skolens höiere studerende Klasser endnu i de nærmest paafølgende Aar kun kunne blive ringe, saalænge indtil de nye Præster have faaet den Tid og Leilighed til atter at forberede Disciple til disse Klasser, der idetmindste siden 1848 aldeles har manglet.

Efter det Anförte tör det derfor ingenlunde kaldes ungunstigt, naar vor Skole for Öieblikket i de særskilte studerende Klasser tæller 19, i de særskilte Realklasser 18 og i de combinerede Klasser (Quinta og 2den Realklasse, Sexta og 1ste Realklasse samt Forberedelsesklassen) 36, ialt altsaa 73 Disciple. Af disse ere födte:

i Byen Flensborg	45 eller	61½ %
udenfor Flensborg i Hertugd. Slesvig . . .	15	20½ "
— — i Hertugd. Holsten	4	6 "
— — i andre danske Prov.	8	11 "
— — i Udlandet	1	1 "

Heraf sees, at, som det ifölge det tidligere Anförte lod sig vente, Freqvensen fra Landdistricterne nu er 14½ % mindre end den har været i Gjennemsnit af de sidste 10 Aar, medens den fra Byen Flensborg er 7½ % större, fra de andre danske Provindser 8 % större og fra Holsten-Lauenborg 1 % mindre. Af disse 73 Disciple ere 14 reent dansktalende; 11 forstode dansk og kunde udtrykke sig paa dansk förend de lærte dette Sprog i Skolen;

12 forstode det, men kunde ikke vel udtrykke sig deri, og de övrige 36 maatte heri Skolen lære det forfra, fordi man tidligere i Byen Flensborg og Omegn kun undtagelsesviis kunde erholde Underviisning i dette saakaldte fremmede Sprog, som Menigmand eller Folket rundt omkring Byen talte, og som adskillige schleswigholsteinske Skribenter, der ikke forstode dansk, urigtigen have kaldt et uforstaaeligt Patois, istedetfor et dem som Fremmede uforstaaeligt Folkesprog, der forövrigt i Sammenligning med Folkesproget i andre af Landets dansk-talende Provindser, f. Ex. i enkelte Egne af Nörrejylland snarere burde kaldes gammelt, godt Dansk.

II. Forhandlinger om Skolens Omorganisation.

At den Underviisning for Ikke-Studerende, der hidtil gaves i Flensborgs allerede i over et halvt Aarhundrede saakaldte „latinske og Real-Skole“, ikke kunde tilfredsstille selv de tarveligste Fordringer til en Realunderviisning, som Byen Flensborg især trængte til, indsaaes allerede for lang Tid siden i den Grad, at i Aaret 1829 den 10de October 14 ansete Borgere og Indvaanere i Byen Flensborg indgik med en allerunderdanigst Ansögning til Hans Majestät Kongen om at han: „allergnädigst geruhen wolle dem Wunsche und der Bitte landesväterliches Gehör zu schenken, dass eine höhere Bürgerschule hieselbst erichtet werden möge.“ I Motiveringens til denne Ansögning anföres blandt andet Fölgende:

— — „Bereits im Jahre 1797 wurde das Bedürfniss einer Schule gedachter Art hier so sehr geföhlt, dass Ew. Königliche Majestät auf unterthänige Vorstellungen geruhen eine Real- oder Bürgerschule mit der hiesigen Gelehtenschule zu verbinden, indem die unterste Classe als Bürgerschule zugleich eine Vorbereitungsclassse für die studirende Jugend zu den höheren Classen sein sollte. Die Erfahrung muss gelehrt haben, dass der beabsichtigte Zweck sich auf gedachte Art nicht erreichen liesse, da nach Verlauf mehrerer Jahre die Bürgerclassse aufgehoben wurde.“

I en Erklaring, der dernast under 28de November 1829 indgaves af den lærde Skoles Larercollegium (Rector Dr. Wolff, Conrector Francke og Subrector Strodtmann), bemerkes först, at en höiere Borgerskole burde vedblive at höre til de fromme onsker, fordi Friskolernes Indretning nylig havde kostet saameget, og fordi de Forbedringer, der kunde onskes, dog ikke alle kunde udfores. Dernast vises Urigtigheden af det i Ansogningen Anförte, at den med den lærde Skole forbundne Borgerclassen var ophort; thi, siger Betankningen: „früher konnten die Nichtstudirenden nur eine Classe unsrer Schule benutzen, jetzt sind ihnen zwei vergönnt. Uebrigens hat die Erfahrung nicht, wie die Bittsteller meinen, gelehrt, dass die Gelehrtenschule nicht im Stande sei, auch den künftigen Künstlern, geschweige denn Kaufleuten, die gehörige vorbereitende Bildung zu geben (wir glauben vielmehr, dass sie diesen Dienst wirklich Mehreren geleistet hat), sondern sie hat nur gelehrt, dass theils die Ausschliessung aller Nichtstudirenden sehr wünschenswerth ist, theils die hiesigen Kaufleute die vorhandenen Bildungsmittel für ihre Kinder aus Vorurtheil nur selten gebrauchen und immer nur selten gebraucht haben, sowohl damals, als die Schulordnung galt, als jetzt, da das Schulregulativ in Kraft getreten ist.“

Videre hen hedder det:

„Was unseren Kaufleuten besonders an unserer Schule missfällt ist:

- 1) dass ihre Kinder mit dem Lateinischen geplagt werden sollen, wovon sie nichts lernen können und mögen, und
- 2) dass ausser zweien Stunden in Tertia für das Französische in den lebenden Sprachen, d. h. im Französischen und Englischen kein Unterricht ertheilt wird.

„Die Plage könnte aufhören, wenn die 6 lateinischen Stunden in Quarta und ebenso die lateinischen und griechischen in Tertia Anfangsstunden sowohl am Vormittage als am Nachmittage würden, und wenn man von diesen die Knaben, welche nicht studiren wollen, dispensirte. Dadurch würde selbst der Gelehrtenschule ein grosser Gewinn zuwachsen. Die für die Studien bestimmten Knaben könnten in den alten Sprachen schnell-

ler weiter gebracht werden, wenn sich die Lehrer nur mit diesen beschäftigen dürften, und diese nicht mehr durch die Langsamkeit der Nichtstudirenden und durch die von den Letztern verursachten Störungen aufgehalten würden. Auf der andern Seite aber könnte dem Wunsche unserer Kaufleute mehr entsprochen werden, wenn in den Stunden von 11 bis 12 am Vormittage und von 4 bis 5 am Nachmittage Unterricht in den neueren Sprachen und in anderen Fächern, die solchen Knaben, die sich dem Kaufmannsstande und den Künsten zu widmen wünschen, zu wissen besonders nothwendig sind, ertheilt würde. Dieser Unterricht könnte entweder durch Lehrer der Gelehrtenschule selbst, wenn diese sich dazu bequemen wollten, oder durch Sprachmeister und Seminaristen für eine billige Vergütung besorgt werden.“

Herpaa resolverede Hans Majestæt Kongen under 27de November 1830:

— — „dass ihre Bitte um Errichtung einer höheren Bürgerschule für die Stadt Flensburg unter einem Lehrer mit einem Gehülfen überall nicht zur Gewährung geeignet, dass aber auch die Errichtung einer höheren Bürgerschule für jetzt nicht thunlich sei, sie dagegen gewärtigen könnten, dass bis zur Errichtung einer solchen Schule der Flensburger Gelehrtenschule eine ihren Wünschen mehr entsprechende Einrichtung werde gegeben werden.“

I Aarene 1831 og 1832 henstod Sagen nu uden anden videre Fremme end 5 Mindelser fra Regeringen i Hans Majestæt Kongens Navn til Magistraten og Ministerium i Flensborg, om inden saa og saa lang Frist at indkomme med Beretning om, hvorledes hensigtsmæssige Underviisningstimer i det engelske og franske Sprog kunde tilveiebringes ved den lærde Skole; endskjönt denne Beretning fra Lærercollegiet allerede den 21de Januar 1831 var indsendt til Magistraten. I denne Beretning forpligtede Lærercollegiet sig til at sørge for:

— „dass für diejenigen Knaben, die nicht studiren wollen, denen man aber eine höhere Bildung gegeben wünscht, als sie in den gewöhnlichen Bürgerschulen erlangen können, noch 5 Lehrstunden an 4 Wochentagen und 3 an den Mittwochen und Sonnabenden übrig blei-

ben, in welchen sie Unterricht in *gemeinnützigen Kenntnissen* geniessen können. Von diesen Stunden können, wenn die Verlegung des lateinischen und griechischen Unterrichtes auf die ersten und letzten Stunden der Schulzeit getroffen ist, in *Quarta* 6, in *Tertia* 10 Stunden auf den Unterricht in der französischen und englischen Sprache verwandt werden, wenn man nämlich die zwei Stunden mitrechnet, die schon jetzt in der eben gedachten Classe für das Französische bestimmt sind. Diese Zeit scheint auch völlig hinreichend, um in beiden Sprachen innerhalb 4 Jahren die man wenigstens den unserer Schule anzuvertrauenden Knaben für den Unterricht bestimmen sollte, eine solche Fertigkeit im Verstehen, Sprechen und Schreiben zu erlangen, als es für solche nöthig ist, die sich dem Geschäftsleben widmen.“ —

Efterat der derpaa fra forskjellige Sider var fordret og indgivet Betænkninger om den ansøgte høiere Borger-skoles Organisation og eventuelle Forbindelse med den lærde Skole, indgaves der den 1ste September 1835 et fornyet Andragende til Regeringen fra et stort Antal Borgere i Flensborg om denne høiere Borger-skoles Oprettelse. I denne Ansøgning bemærkes om Lærercollegiets første Betænkning Følgende:

— — „Dieser Bericht verrieth eine gänzliche Unbekanntschaft mit demjenigen, was man unter höherer Bürgerschule zu verstehen habe. — — Die Halbheit und Unzweckmässigkeit der von den Lehrern nicht ohne eigennützige Rücksichten gemachten Vorschläge musste wohl manchen Mitgliedern des Schulcollegii einleuchten, denn es entstanden nun divergirende Meinungen.“ — —

Om Lærercollegiets anden Indberetning siges:

„Dem Magistrate und Ministerio musste es nunmehr völlig klar werden, einerseits dass der Plan der Lehrer an der Gelehrtenschule hauptsächlich darauf hinziele ihnen eine vermehrte jährliche Einnahme von 5 bis 600 Rthln. zu verschaffen, ohne dass sie ihren bisherigen Lehrstunden auch nur eine einzige hinzuzufügen brauchten — andererseits, dass durch eine solche Combinirung ganz verschiedenartiger Zwecke und Massen, unseren Wünschen durchaus nicht entsprochen würde, indem manches

wesentlich Erforderliche theils gänzlich fehle, theils in einer Art betrieben werde, welche vielleicht für künftige Studirende zweckmässig sein mag, aber nicht im mindesten geeignet ist, das zu leisten, was durch eine zweckmässig organisirte höhere Bürgerschule erreicht werden kann.“ —

I den ene af Beretningerne fra den lærde Skoles Lærere udtale disse (med Undtagelse af Subrector Francke) sig saaledes:

— — „Wir müssen es bedauern, dass es uns nicht hat gelingen wollen, durch unsere Amtsführung die Achtung und das Vertrauen dieser von uns sehr geschätzten und in unserer Schule zum Theil gebildeten Männern uns zu sichern.“ — —

Nu følge Forhandlinger om Bygning af Skolelocale og Udredelsen af de dermed forbundne Omkostninger, da man ikke vilde have Realunderviisningen indordnet som en ubetydelig, nødtvungen Indrømmelse under den lærde Skoles Tugt og Bestyrelse, og i Aaret 1839 udsattes med Regeringens Tilladelse Forhandlingerne eet Aar.

I Aaret 1841 gjordes atter Forslag til at udvide den lærde Skoles Bygning for at faae Plads til den ønskede Realskole, der nu atter under Navn af en højere Borgerskole paatænktes forbunden med den lærde Skole. Planen til en særskilt højere Borgerskole med kun to Lærere var nu opgivet, og en større Underviisningsanstalt tilsigtedes, hvortil Udgifterne skulde dækkes af Communens og den Gotthard og Anna Hansenske Stiftelses Midler. Disse fornyede Forslag og Forhandlinger vare foranledigede derved, at der i December 1840 atter indkom et Andragende til Skolecollegiet fra 25 Borgere her i Byen om en Forbindelse af Realunderviisningen med den lærde; og at der derefter under 18de Mai 1841 blev indgivet en Ansøgning fra 138 af de anseteste Borgere til Hans Majestæt Kongen, hvis Slutning lyder saaledes:

„Ew. Majestät wollen mit landesväterlicher Fürsorge und Weisheit Allerhöchst beschliessen, dass in der Stadt Flensburg eine wissenschaftliche Realschule, event. unter allerhöchste Bewilligung des erforderlich werdenden Zuschusses aus der allgemeinen Staatskasse ohne fernere Zögerung ins Leben zu rufen sei.“

Under 5te October 1843 indgav endelig den lærde Skoles Rector for tredje Gang et udförligt Andragende om en Forbindelse af denne Skole med Realskolen. Efterat der i dette Andragende er fremfört en heel Deel almindelige Betragtninger over Gymnasiets Maal og Methode, udvikles Realskolens Opgave, seet fra det philologiske Standpunkt, paa fölgende Maade:

— — „Auch in der Realschule wird auf der ersten Stufe die Bildung der geistigen Kraft, auf der zweiten die Erwerbung von Kenntnissen vorzugsweise zu erstreben sein. Es wird also die Realschule auf der untersten Stufe ihre Lehrobjecte so zu wählen haben, dass die Kräfte ihrer Schüler und vor allen das Denken gebildet und gekräftigt werde. — — — Es ist also für die unterste Stufe der Realschule ein geeigneter Unterricht in der lateinischen Sprache, ganz abgesehen von einer etwa beabsichtigten Vereinigung mit einem Gymnasium, ein nothwendiges Erforderniss. — — Die zweite Stufe schliesst die allgemeine Bildung des Realschülers ab. — — Man hat geglaubt, hier wenigstens den Unterricht in der lateinischen Sprache entbehren zu können, doch wird er auch hier aus mebrfachen Gründen etwa mit Ausschluss der schon mehr der höheren Bildung vorarbeitenden Lecture der Dichter beizubehalten sein. — — Nicht nur die Sprache, sondern auch die Schriften des römischen Alterthums, ein Cæsar, Sallust, Livius, Cicero etc., an denen man vertraut wird mit dem Leben und Denken einer grossen, zwar utergegangenen, aber in ihren Folgen in allen Richtungen der Gegenwart fortlebenden Welt gehören zur Bildung des Lebens der Gegenwart. Auch der gebildete Bürger und Bauer kann die Vergangenheit nicht von sich werfen. — — — An die lateinische Sprache reiht sich die Muttersprache und der höhere, gebildete Ausdruck in derselben wird in beständiger Nachbildung und Vergleichung mit jener geübt, so dass hier die lateinischen Stunden auch als Uebungsstunden für den höheren Ausdruck in der Muttersprache erscheinen. — — — Der Vortheil, der aus einer Vereinigung beider Anstalten hervorgeht, ist der, dass unsere Gelehrtenschule in den Stand gesetzt wird, für einen

geeigneten Unterricht in denjenigen Fächern auch für die künftigen Studirenden zu sorgen, die in nächster Beziehung zum Leben stehen, mit denen aber auch der künftige Studirende nicht unbekannt sein darf; dass sie aufhört eine Castenschule zu sein, und dem Leben näher gerückt wird, dass die Stadt wieder Interesse für ihre Schule gewinnt, und diese in demselben die Anerkennung ihres Strebens und ihrer Leistungen findet, die wir jetzt leider entbehren müssen.“

I en hosfølgende Skrivelse til Skolecollegiet udtaler Rector, Dr. Köster, sig fremdeles saaledes:

— — „Es scheint mir durch die gegenwärtige Frequenz der Schule an Realschülern (31 Gymnasialschüler und 42 Realschüler) die Frage beantwortet zu sein, ob ich in den Stand gesetzt werden soll, gewissenhaft für die Bedürfnisse der Real-Schüler zu sorgen, und der Einwurf beseitigt zu sein, als werde sich ein von Seiten der hiesigen Einwohner gegen die Gelehrtenschule seit langer Zeit gehegtes Vorurtheil der gedeihlichen Ausführung dieses Planes entgegensetzen. Uebrigens ist diese Abneigung gegen die Gelehrtenschule auch nicht allein ein Vorurtheil, da dieselbe diese Seite ihrer Aufgabe früher fortwährend verkannt, und auf die Bedürfnisse der Realschüler wenig oder gar keine Rücksicht genommen.“

Kort Tid efter affordredes der Rector Dr. Köster en speciel Skoleplan for den af ham ansøgte Forbindelse af Realskolen med den lærde Skole. Denne Timeplan indleveredes den 11te Juli 1844, og havde følgende Beskaffenhed:

	Prima	Secunda	Tertia I.	Real Tertia I.	Tertia II.	Real Tertia II.	Quarta
Latein	8	8	8	6	8	6	8
Griechisch	6	6	6	"	6	"	2
Hebräisch	2	2	"	"	"	"	"
Deutsch	2	2	2	4	2	4	2
				2 comb. 2 allein		2 comb. 2 allein	
Französisch	2	2	2	4	2	4	2
				2 comb. 2 allein		2 comb. 2 allein	
Englisch	2	2	"	2	"	2	"
Dänisch	"	1	1	1	1	1	2
Religion	2	2	2	2	2	2	3
Geschichte u. Geographie	3	3	3	3	3	3	4
Mathematik	4	3	3	3	3	3	3
Physik u. Naturkunde . .	1	1	1	3	1	3	2
				1 comb. 2 allein		1 comb. 2 allein	
Schreiben	"	"	2	2	2	2	2
Zeichnen	"	"	2	2	2	2	2

Til denne Timetabel knyttet af Dr. Köster endnu iblandt Andet følgende Oplysninger:

— — „In den sprachlichen Stunden der Realclassen wird mehr Gewandtheit in der practischen Anwendung, als formelle Geistesbildung das Ziel sein, und die Uebungen werden diesem Zwecke gemäss gewählt werden. Die mathematischen Stunden dieser Classen werden die für die Praxis wichtigsten Lehrsätze entweder aus den combinirten Stunden hernehmen, oder nach der nächsten Begründung derselben, ohne eine systematische Vollständigkeit zu erstreben, zur Anwendung derselben auf Physik und Mechanik fortgehen.

I et Separatvotum dadles denne Plan meget strængt af Magistraten og Ministerium. Efterat der er klaget over, at der var foreslaaet for lidt Underviisning i Engelsk, der burde have 3 Timer i Tertia, og i Historic og Geographie, der burde have 4 Timer istedetfor 3, og over at der slet ikke skulde gives Underviisning i practisk Regning, anföres fremdeles:

— — „ausserdem würde für die beiden Realclassen hinzu kommen müssen Dänisch, weil der Realschüler diese Sprache nicht allein nothdürftig lesen, sondern auch fertig schreiben und sprechen lernen muss.“

Majoriteten af Magistraten og Ministerium fandt det imidlertid desuagtet hensigtsmæssigere at gaae ind paa en Forbindelse af de to Underviisningsretninger, især fordi en fuldstændig særskilt Realskole maatte fordrø høiere Skolecontingent (der var foreslaaet 25 Rdlr. Courant aarlig), og derfor kuns kunde besøge af de mere Velhavendes Börn. Denne Majoritet af Skolecollegiet androg derfor derpaa:

— — „dass eine Verbindung der Realschule mit der Gelehrtenschule beschlossen und baldthunlichst zur Ausführung gebracht werden müsse.“

Til samme Tid, som denne Ansøgning fra Rectoratet, ledsaget af Magistratens Betænkning og Minoritetens strænge Dadel, indkom til Regeringen paa Gottorp, var der til samme indløben en Cancelliskrivelse, i hvilken Oprettelsen af en særskilt Realskole i Flensborg stilledes i Udsigt, og Grundtrækkene af en Plan dertil meddeltes til videre Betænkning. Regeringen fandt sig derfor foranlediget til foreløbigt at lægge den indsendte Ansøgning tilside.

Som en Følge heraf udarbejdedes der nu Planer og Overslag til en Bygning for en videnskabelig Realskole, der skulde være det samme for Hertugdømmet Slesvig, som Aarhus videnskabelige Realskole var bestemt til at være for Nørrejylland. Nogle stemte for at bygge denne Realskole tæt ved den lærde Skole paa Klosterkirchhof, hvorimod denne Skoles Rector gjorde Indsigelse, og iblandt Andet bemærkede:

— — „Zuerst hat die unmittelbare Nähe zweier Anstalten, die hier natürliche Rivalen sind, besonders bei der Rohheit der hiesigen Jugend mancherlei Bedenken,“
— — — „wenn aber endlich gar für diese Nähe angeführt wird, dass man beabsichtige, in Zukunft beide Anstalten zu vereinigen, so ist doch wahrlich nicht abzusehen, warum man nicht lieber von einer Vereinigung zu einer etwa nöthig werdenden Trennung fortgehen, als eine gewiss bedenkliche Trennung hinstellen will, wenn man doch zugiebt, dass eine Vereinigung wünschenswerth und durch die Umstände geboten sei — —.“

I April 1847 bestemtes derpaa, at den saa længe paa-

tænkte og omtalte Realskoles Bygning skulde opføres i Lykken Oevelgønne, Syd for Hospitalet, og Magistraten bevilgede af de Gotthard og Anna Hansenske Stiftelser et Tilskud af 10,000 Rdlr. Courant til Opførelsen af denne Bygning, samt et Tilskud af Byens Kasse paa 5000 Rdl. Courant, indkomne ved Salget af det saakaldte „Billetirhaus.“

Under 27de September 1847 forlangte endelig Regeringen paa Gottorp nogle yderligere Pengetilskud fra Byens Side, samt Garanti for, at Indtægten af Skolepenge ikke skulde synke under 1280 Rdlr. Courant aarlig. Saaledes stode Sagerne, da Oprørets Udbrud i 1848 gjorde Ende paa Forhandlingerne med den retmæssige Regering, og Skolens Virksomhedsretning for en Tid blev forandret i Overensstemmelse dermed.

Indtil Aaret 1848 fulgtes nemlig ved Flensborgs lærde Skole det i 1825 for denne Skole givne Regulativ, ved hvilket der var foreskrevet følgende Fag- og Timefordeling for de dengang bestaaende 4 toaarige Klasser:

Regulativ af 1825.

	Prima	Secunda	Tertia	Quarta	Ialt
Lateinisch	8	8	6	6	56.40*) = 2240
Griechisch	5	4	2	"	22.40 = 880
Hebräisch	2	2	"	"	8.40 = 320
Dänisch	1	1	2	3	14.40 = 560
Deutsch	1	2	2	3	16.40 = 640
Französisch	2	2	2	"	12.40 = 480
Religion	2	2	2	2	16.40 = 640
Geschichte	2	2	2	1	14.40 = 560
Mathematik	2	2	"	"	8.40 = 320
Rechnen	"	"	2	2	8.40 = 320
Logik	1	"	"	"	2.40 = 80
Naturwissenschaften	1	1	2	2	12.40 = 480
Erdbeschreibung	1	2	2	3	16.40 = 640
Schreiben	"	"	2	4	12.40 = 480

*) Et Aar er regnet til 40 Underviisningsuger.

Dette Regulativ for Flensborgs Skole afløstes den 28de Januar 1848 af et nyt, ved hvilket fastsattes følgende Timefordeling for alle Hertugdømmernes Skoler (med Undtagelse af Haderslev).

Regulativ af 1848.

	I. 2aarig	II. 2aarig	III. 2aarig	IV. 1aarig	V. 1aarig	VI. 1aarig	Ialt
Religion	2	2	3	3	4	5	1040
Tydsk	2	2	2	2	4	4	880
Dansk	2	2	2	2	560
Fransk	2	3	3	640
Latin	5	8	8	8	8	6	2800
Græsk	6	6	4	4	1440
Mathematik	3	3	3	720
Regning	3	4	4	440
Naturvidenskaber	2	2	2	2	2	2	720
Historie og Geographie	3	3	3	4	4	4	1200
Overord. Hjelpevidensk.	1	80
Tegning	1	1	1	1	200
Skrivning	2	2	3	280
Sang	1	1	1	1	1	1	360
Hebraisk	2	2	320

Desuden Underviisning i Gymnastik.

Inden dette nye Regulativ kunde bringes til Udførelse, udbrød Oprøret, og i September 1848 afholdtes en Lærerforsamling i Rendsborg, paa hvilken der forhandlede om, hvorledes Hertugdømmerne „Schleswig-Holsteins“ Skoler som et samlet Hele skulde opfylde sine Pligter imod det Rige, af hvilket Hertugdømmerne vare en Bestanddeel, og imod de Folkestammers Nationalitet og Interesser, der behøede de forskjellige Dele af hvert Hertugdømme. Paa denne Lærerforsamling valgtes en Committee, bestaaende af Bendixen, Horn, Kolster og Lübker, til at udarbejde en anden „Gymnasialordning für die Herzogthümer Schleswig-Holstein“, end den, der et halvt Aars Tid iforveien var givet af den lovlige Regering.

Af denne Committee udarbejdedes 3 forskjellige Skoleplaner, af hvilke den ene eller den anden vil kunne gives Fortrinet, eftersom de locale Forhold gjorde det ønskeligere, at enten de nyere eller de gamle Sprog traadte tidligere op. Da den Timefordelingsplan, der tilsigtede det første, ialfald havde maattet vælges for Flensborg, saa hensætter jeg kuns den til Sammenligning.

Rendsborger Forsamlingens Forslag:

	Ober- gymna- sium.		Untergymnasium.				Ialt
	I. 2jåring	II. 2jåring	III. 2jåring	IV. 1jåring	V. 1jåring	VI. 1jåring	
Religion	3	3	2	2	3	4	1000
Mathematik u. Rechnen	3	3	3	4	4	6	1280
Geschichte u. Geographie	3	3	5	5	3	"	1200
Naturwissenschaften	2	2	2	2	2	2	720
Deutsch	3	3	2	3	4	6	1160
Latein	8	7	6	6,6	"	"	1920
Griechisch	8	7	6,6	"	"	"	1680
Englisch	(2)	(2)	2	2	2	6	560 + (320)
Französisch	"	2	2	2	6	"	640
Schreiben	"	"	"	"	2	2	160
Zeichnen	"	"	"	2	2	2	240
Hebräisch	(2)	(2)					(320)

For snarest mueligt at gjöre dette Forslag til en Virkelighed, forelagde Dr. Lübker, der i Begyndelsen af October 1848 af den „provisoriske Regering“ var ansat som Rector for Flensborgs Skole, denne Plan for Lærercollegiet her (Conrector Schumacher, Subrector Dr. Dittmann, Collaborator Dr. Jessen, 5te Lærer Dr. Mommsen, 6te Lærer Dr. Gidionsen. 7de Lærer Hr. Kühlbrandt og 8de Lærer Hr. Schnack), og affordrede dets Votum over samme. Efter de derom førte Forhandlinger vedtoges da for Flensborgs Skole følgende Timetabel som et Udtryk af Lærernes Önsker og Hensigter:

Flensborg Lærercollegiums Forslag i 1849.

	I. Jåhrige	II. Jåhrige	III. Jåhrige	IV. Jåhrige	V. Jåhrige	VI. Jåhrige	Ialt
Griechisch	8	8	6,6	"	"	"	1760
Latcin	8	8	7	6,6	"	"	2080
Französisch	"	"	2	3	6,6	"	520
Englisch	"	"	2	2	3	6,6	600
Deutsch	3	3	2	2	4	8	1200
Dänisch	"	"	"	"	"	"	ingen
Religion	2	2	2	2	4	4	880
Geschichte	2	2	2	4	"	"	640
Geographie	"	"	2	2	3	"	360
Naturwissenschaften	2	2	2	2	2	2	720
Mathematik	3	3	3	"	"	"	720
Rechnen	"	"	"	3	4	6	520
Schreiben	"	"	"	2	2	2	240
Zeichnen	"	"	"	2	2	2	240
Hebräisch	(2)	(2)	"	"	"	"	(320)

Timetabellen for Sommerhalvaaret 1849 nærmede sig ogsaa allerede stærkt hen imod dette Maal, idet nu navnlig med Hensyn til Underviisningen i Dansk hverken Regulativet fra 1825 eller det fra 1848 fulgtes. Efter Timetabellen for dette Halvaar var der nemlig tildeelt Tydsk: i I 3, i II 3, i III 2, i IV 2, i V 4 og i VI 7, for hele Skoletiden altsaa $29 \cdot 40 = 1160$ Timer; det Danske havde derimod kun beholdt: i I ingen, i II 1, i III 2, i IV 2, i V og VI ingen; altsaa for hele Skoletiden 320 Timer. Hver Discipel fik saaledes i hele Skoletiden 840 flere Timer i Tydsk end i Dansk, medens Regulativet af 1825 fastsætter 640 Timer Tydsk og 560 Timer Dansk, altsaa 80 Timer flere for hiint Sprog, end for dette, og Regulativet af 1848 ogsaa endnu kuns tilstaaer Tydsk 320 Timer flere end Dansk, nemlig hiint 880 og dette 560 Timer. Derimod med Hensyn til Önskeligheden af en egentlig Realunderviisnings Indförelse ved vor Skole og de hensigtsmæssigste Midler til Iværksættelsen heraf, stente Skolens daværende Rectors Anskuelser mærkværdig vel overeens med dem, der senere af mig bleve fremsatte, og nu bringes i Udförelse. Om de under hans Ledelse afholdte Lærerconferentser siger nemlig Rector Dr. Lübker i sit Programm for 1849:

„Sie haben den Gedanken festgehalten, dass eine

solche Lehranstalt ebensowohl die Bedürfnisse einer für das Leben und seine mannigfaltige Berufsthätigkeit dienenden höheren Bildung zu befriedigen, als die Vorbereitung für academischen Studien zu geben, und beides unter dem gemeinsamen Mittelpunkte einer edlen, des menschlichen Geistes wahrhaft würdigen Bildung, unter Zuziehung der besten und wirksamsten dafür dienenden Mittel zu sammeln habe. Während sie daher die durch das neue Regulativ gegebene Gelegenheit, den auf eine eigentlich wissenschaftliche Vorbereitung Verzichtenden durch anderweitigen Unterricht, zunächst statt des Griechischen, zu entschädigen, dankbar benutzt; wünscht sie doch ganz besonders eine mehr organische Einheit beider Richtungen, in der Weise, dass den Schülern, die später ihre vorzugsweise Nahrung am classischen Alterthum finden, zuvor ein grösseres Maass von dem Bildungsstoffe, der in den neueren Sprachen und den Naturwissenschaften liegt, gegeben werden möge, mithin die Trennung der beiden Wege erst auf einer höheren Altersstufe erfolge, dann aber, nach gehöriger Vorbereitung durch Parallel-Lektionen etwa in der Tertia, zu einer eigenen, dieser Seite (der sprachlich-realistischen Vorbildung für das bürgerliche Leben) ausschliesslich dienenden, den oberen und eigentlichen Gymnasialstufen parallel laufenden Classe übergegangen werde. Dieses Ziel kann in Bezug auf die vorhandenen vier untern Stufen in verschiedener Weise mit Leichtigkeit erreicht werden; wenn wir aber nach oben zu das Bedürfniss einer eigenen ungemischten Realelasse empfinden, so erkennen wir es eben so sehr nach unten zu, wie wünschenswerth und in gewissem Sinne nothwendig eine eigene Vorbereitungsclassen ist, die das glückliche Gelingen der jeder darauf folgenden Lehrstufe gesteckten Aufgabe in der rechten Zeit und dem gehörigen Maasse wahrhaft möglich macht.“

Midt i Vinterhalvaaret 1849—50 forlod Dr. Lübker Skolen, og dens Bestyrelse blev af Landsforvaltningen midlertidigen overdraget til Conrector Schumacher. Foreløbigt bleve de ved Dr. Lübkers Bortgang i Prima ledigblevne Timer ikke besatte, men denne Klasse lukkedes, idet

Primanerne paa een nær erklærede, foreløbigen ikke at ville besøge Skolen. Denne ene Primaner nød da Privatunderviisning i Latin og Græsk af Dr. Jessen og Dr. Mommsen. Til denne Demonstration af Primanerne sluttede sig en under 18de Januar 1850 indgiven Petition fra Lærercollegiet og en Deel af Disciplenes Forældre, samt Andre, der underskrev af „Interesse for en eller anden Discipel,“ om at Dr. Lübker maatte faae Tilladelse til at komme tilbage. Imidlertid blev Landsforvaltningen hverken af Demonstrationen eller Petitionen overbevist om, at den bortviste Rector Dr. Lübker vilde eller kunde virke i en Retning og Aand, der svarede til Landets sande Ret og Tarv, og stemmede overeens med den Konges Villie, hvem han havde svoret Troskab; uagtet han erklæredes og gjaldt for en udmærket Videnskabsmand og Skolebestyrer, uagtet han ved sine Forslag til Skoleunderviisningens Organisation havde beviist, at han ikke var nogen eensidig Philolog, og uagtet en Mand med saadanne Evner netop savnedes i Flensborg. De fleste Primanere indfandt sig derefter ogsaa igjen i Slutningen af Januar.

Da endelig Oprørets Skjæbne efter den 25de Juli 1850 var afgjort, efterfulgtes Rectoren af 5te Lærer Dr. Mommsen, der efter Sommerferien 1850 ikke mere vendte tilbage fra Holsten, hvorhen han havde begivet sig ved Sommerferiens Begyndelse den 20de Juli. For at holde Skolen igang, uagtet der nu manglede to Hovedlærere, bleve de to underste Klasser V og VI combinerede, og fra Vinterhalvaarets Begyndelse af indrettedes Timeplanen nu i Overeensstemmelse med Forskrifterne i Regulativet af 28de Januar 1848. Paa denne Maade fortsattes Underviisningen temmelig uforsyrret af de øvrige 6 Lærere, indtil Undertegnede, der i de nærmest foregaaende 8 Aar havde bestyret den videnskabelige Realskole i Helsingör, den 2den Juni 1851 af Hans Majestæt Kongen kaldtes til at være Rector for Flensborgs lærde og Real-Skole, hvilket Embede jeg tiltraadte efter Sommerferien i August Maaned. Da mit første Hverv lød paa: efterat have gjort mig bekjendt med de locale Forhold at indkomme med Forslag til en fuld-

stændig Realunderviisnings Gjennemførelse, om mueligt i Forbindelse med den lærde Underviisning her i Skolen, saa overtog jeg til den Ende i den resterende Deel af Sommerhalvaaret kuns enkelte Timer i de forskjellige Klasser i Fag, der ikke vilde kunne lide ved pludseligt at gaae over i andre Hænder, navnlig Timer i Dansk, om hvilke jeg havde grundet Formodning, at de maatte være Læreren, Dr. Jessen, ligesaa ubehagelige, som de vare ham vanskelige at give tilfredsstillende. Deels ved Hjælp af disse Timer, deels ved Hospitering søgte jeg nu at gjøre mig bekendt med den Maade, paa hvilken Underviisningen hidindtil havde været givet i de forskjellige Fag, og indgav derefter en Indberetning til det kongelige Ministerium for Hertugdømmet Slesvig om Skolens Tilstand og den Maade, paa hvilken jeg antog, at en frugtbringende Realunderviisning lod sig forbinde med den lærde, uden i nogen Henseende at svække denne.

Under 2den October 1851 skjænkede derpaa vor allernaadigste Konge med gavmild Haand og sand landsfaderlig Naade Byen Flensborg Alt, hvad den med Hensyn til høiere Skolevæsen siden Aaret 1829 havde ønsket og petitioneret om, uden at paalægge Byen nogen af alle de Byrder og Forpligtelser, som tidligere vare fordrede af Regeringen paa Gottorp, idet han resolverede:

- 1) „at der ved Flensborgs lærde og Realskole maa organiseres en fuldstændig Realunderviisning, der skal være beregnet saavel for Hertugdømmets dansktalende, som for dets tydsktalende Befolkning, og ved hvilken der derfor indrømmes det danske Sprog en i Forhold dertil staaende Vægt.“
- 2) „at der ved bemeldte Skole i samme Öiemeed maa oprettes een, eller om fornödent tvende Forberedelsesclasser for Börn under den Alder, i hvilken de nu kunne optages i Skolen.“
- 3) „at der ved samme maa oprettes tre nye Lærerpuster med en Gage af respective 800 Rbdlr., 600 Rbdlr. og 400 Rbdlr.“ samt
- 4) „at der maa tilstaaes Skolen et extraordi-

nairt Tilskud af 1000 Rbdlr. til Anskaffelsen af et fysikalsk Apparat, til Udvidelse af dens Bibliothek m. m.

Förend jeg gaaer over til at meddele, hvorledes Omorganisationen af Skolen hidindtil er skredet frem, samt til hvilket Punkt vi have sat os til Maal om mueligt at före den, vil jeg endnu engang kaste et Blik tilbage paa de meddelte Forhandlinger. Af dem fremgaaer da Fölgende:

1) Skolen har allerede lige siden 1797 skullet virke baade som lærd og som Realskole, men dens Virksomhed har, idetmindste ikke i den sidste Snees Aar, fundet den Anerkjendelse, som Skolens Lærere havde kunnet ønske. Navnligen gjælder dette efter Rectors egen Tilstaaelse om Underviisningen i levende Sprog og Naturvidenskaber, endskjönt omtrent 75 Procent af Skolens Disciple vare Ikkestuderende.

2) Uagtet at den philologiske Bestyrelse erklærede, og maatte erklære, at de Ikkestuderende hindrede de Studerendes Fremskridt i det for dem vigtigste Fag, Latin, saa vilde den dog ikke alene ikke give Slip paa de tre Fjerdedele af Skolens Disciple, og derved paa en væsentlig Deel af Lærernes Indtægter; men den næstsidste Rector (Köster) vilde ikke engang til Fordeel for de studerende Disciple fritage de Ikkestuderende for Latin.

3) Flensborg ønskede dog heller ikke fra dens lærde Skoles Side en Indvilligelse i, at de Börn, den betroede Skolen, for at faae dem uddannede for en eller anden practisk Livsvirksomhed, skulde kunne blive fri for at lære det (Latin og Græsk), hvorpaa der hovedsagelig, ja næsten udelukkende lagdes Vind i Skolen (Wolff), men Byen ønskede en höiere Underviisningsanstalt, gjældende for hele Hertugdömmet Slesvig, og bestyret saaledes, at de nyere Sprog og de exacte Videnskaber i den kunde faae Lov til ved Siden af de philologiske Fag at træde op som Hovedmidler for Dannelsen og Aandskræfternes Udvikling. Flensborgs Borgere vilde, at deres Börn ikke alene skulde lære at læse kummerligen indenad i en dansk Bog, men at de med Færdighed skulde kunne udtukke sig mundtligt og skriftligt paa Dansk.

4) I Regulativet af 1825 for Flensborgs Skole var Dansk paa een eneste Time nær i een Klasse stillet lige med Tydsk, for at ikke altfor mange af de udenbyes Disciple fra de dansktalende Districter skulde, ved at paa- tvinges et andet Sprog, aldeles glemme deres danske Modersmaal. Ifølge Regulativet af 1848 vare de dansktalende Slesvigere henviste til den danske lærde Skole i Haderslev, og Flensborgs Skole var nu med Hensyn til det danske Sprog stillet lige med Hertugdømmernes øvrige Skoler. Det normerede Timeantal for Dansk var i Totalsummen blevet uforandret, og var endnu tilstrækkeligt til at holde Sproget vedlige for de Dansktalende, der indtraadte i de høiere Klasser, og til, under duelige Læreres Veiledning, at bringe de Tydsktalende til at læse og forstaae Landets Sprog. Men de tyske Philologer, der vilde danne Kjøbmænd og Teknikere ved Hjælp af det latinske Sprog, og lære dem Mathematik uden systematisk Forbindelse mellem Sætningerne, og saa fremdeles, udkastede Planer til en forbunden lærd og Realunderviisning, hvorved enten Underviisning i det danske Sprog slet ikke forekommer (det var dog idetmindste ærligt og tydeligt); eller hvor der er tildeelt det een Time ugentlig i hver Klasse. Havde en Deel af Disciplene dansk Modersmaal, da var dette en Haan; kunde derimod Disciplene ikke Dansk iforveien, da var det ikke ærligt meent med Underviisningen deri; thi med een Times ugentlig Underviisning kunde de ikke lære et fremmed Sprog.

5) For at ikke de exacte Videnskaber og de levende Sprog skulde som hidtil blive Latinitetens Livegne, hvis Pleie tingedes ud i timeviis for det billigste Kjøb, arbejdede man fra Commuens Side med Iver paa, idetmindste foreløbigt, at faae Realskolen reddet fra en eensidig philologisk Bestyrelse.

III. Udførelsen af Skolens Omorganisation.

Ifølge den Kongelige Resolution af 2den October 1851 skulde der nu:

1) ved Flensborgs lærde og Realskole organiseres en fuldstændig Realunderviisning. Der var altsaa

ikke længere Tale om at lade nogle Fag (Latin og Græsk) bortfalde for Ikke-Studerende og andre træde i Stedet, men en Realunderviisning skulde som organisk Hele sættes ved Siden af og i Forbindelse med den lærde Underviisning. Denne Udorganisation turde heller ikke blive staaende ved de lavere Klasser; thi den nye Realunderviisning skal være fuldstændig, det vil sige: om muligt drives til det Maal, der i sin Tid blev fastsat for de videnskabelige Realskoler i Aarhus og Helsingör. Der maatte altsaa oprettes særskilte Realklasser for Disciple indtil en Alder af 16—17 Aar, d. e. indtil Prima, i hvilke de kunne forberedes til umiddelbart at fortsætte deres Dannelse ved den polytechniske Lærestanstalt, eller de militaire Dannelsesanstalter, eller som Pharmaceuter, Forstmænd, Veterinærer eller Landmaalere, forsaavidt de ikke strax fra Skolen gaae over til practiske Livsstillinger.

2) skulde denne Realunderviisning være beregnet saa vel for Hertugdømmets dansktalende, som for dets tydsktalende Befolkning, og ved samme indrømmes det danske Sprog en i Forhold dertil staaende Vægt. Realunderviisningen skulde altsaa ikke alene være gjældende for og beregnet paa selve Byen Flensborg, men paa hele Hertugdømmet Slesvig, og da nu langt over Halvparten af Hertugdømmets Befolkning er dansktalende, saa kan altsaa ikke Tydsk alene træde op som Modersmaal og Dansk som fremmed Sprog; men dersom kuns eet af Sprogene kunde og turde betragtes som Modersmaal for Hertugdømmet, da maatte det i al Fald blive Dansk, deels fordi de Dansktalendes Antal er 209,000, imedens de Tydstalendes kuns er 125,000; deels fordi Hertugdømmet er en uadskillelig Deel af det danske Rige, og kun af dette, hvorved Dansk maatte komme til at gjælde for det rette Modersmaal, naar endogsaa netop kun Halvparten af Indbyggerne vare dansktalende. Da imidlertid Forholdene i Tidernes Løb have ført med sig, at den, midt i oprindeligt dansktalende Districter beliggende By Flensborg efterhaanden blev mere og mere tydsktalende, og nu endogsaa er overveiende tydsktalende, saa vilde det være forbundet med næsten ligestore Misligheder, om hvilket som helst ene Sprog udelukkende skulde

betragtes og behandles som Modersmaal, og det andet som fremmed eller taalt.

I hvor store Vanskeligheder det derfor end i pædagogisk Henseende har, paa een gang at betragte og behandle to Sprog som Modersmaal, saa blev der dog for vor Skole ingen anden Udvei aaben, end at stille begge Sprogene ligeberettigede som Modersmaal ved Siden af hinanden, med mindre man, ved at dele Klasserne i danske og tyske Afdelinger, vilde fremkalde og nære en beklagelig Adskillelse imellem to Nationaliteter, der skulle leve fredeligen ved Siden af hinanden. Udadtill faaer denne Sprogens Ligeberettigelse sit Udtryk deri, at alle Meddelelser imellem Skolen og Offentligheden enten skee baade paa dansk og tydsk, eller vechselviis paa dansk og tydsk. Saaledes udstedes Bekjendtgjørelser og Lektionstabeller baade paa dansk og tydsk; Discipleens ugentlige Vidnesbyrd udfærdiges paa tydsk, hvorimod de fuldstændigere halvjaarlige ville blive udfærdigede paa dansk; dette første Program efter Omorganisationen trykkes baade paa tydsk og dansk, hvorimod det for Fremtiden maaskee vil være at foretrække, afvexlende at udgive det paa dansk og paa tydsk o. s. fr.

For dernæst i Virkelighed at gennemføre Sprogens Ligeberettigelse i Skolen selv, er det ikke tilstrækkeligt, at den egentlige Sprogunderviisning i Dansk og Tydsk stilles lige, ved et ligestort Timeantal og en lige omhyggelig Behandling; men hvert Sprog maa ogsaa benyttes ligemeget som Meddelelsesmiddel imellem Lærere og Disciple derved, at der omtrent i ligemange Underviisningstimer benyttes dansk og tydsk Underviisningssprog. Hvilke Fag der nu bestemmes til at doceres paa dansk, og hvilke paa tydsk, er i og for sig mindre vigtigt; med Undtagelse af Religionen, der, naar det er mueligt, kuns bør læres hver Discipel i hans Modersmaal, i det Sprog, som hans Øre helst vil høre, og hans Hjerte bedst forstaaer, hvori hans Følelser endnu mere end hans Tanker lettest og naturligst give sig Luft. Med Hensyn til Religionen bør derfor Underviisningen deles i en dansk og tydsk, og det bør staae enhver confirmeret Discipel, eller uconfirmeret Discipels Forældre frit for at

vælge enten den tyske eller den danske Religionsunderviisning. I Historien, og fremfør alt da i Fædrelandets Historie bör mest passende undervises paa dansk, hvilket iøvrigt allerede af den Grund endog-saa bliver en Nödvendighed, at der vist ikke kan opvises en eneste brugelig tysk Lærebog i Verdenshistorien, i hvilken ikke Danmarks Historie er behandlet som en aldeles forsvindende Ubetydelighed, medens Tydsklants Historie som Fædrelandshistorie er det, hvorom Alt andet grupperer sig; men Tydskland er ikke Slesvigernes Fædreland, om end mange indvandrede Slesvigeres Fædre eller Forfædre boede i Tydskland. En nyere tysk Fremstilling af Danmarks med Slesvigs og Holstens Historie vil af let forklarlige Grunde være unulig at bruge. Om Geographie lader der sig omtrent sige det samme, som om Historie. Skulle Disciplenlære at kjende noget til deres Fædrelands geographiske Beskaffenhed, og det skulle de, da kan det ikke skee ved Hjælp af de hidtil her i Skolen brugte tyske Ledetraade, hvori Danmarks Geographie er affærdiget med en beundrigsværdig Korthed. Underviisningen i practisk Regning bör endelig enten gives baade paa dansk og tysk, dersom der her til Skolen kommer et større Antal Realdisciple fra det sydlige Slesvig, eller paa dansk alene. Saalænge der nemlig regnes paa Tavle, er det aldeles ligegyldigt, om der regnes paa dansk eller tysk, naar der kuns regnes hurtigt og rigtigt; men for den vordende Handelsmand og Tekniker er det vigtigt at kunne regne Menigmand höit for i det Sprog, som denne taler, og det er for Öieblikket i Mellemslesvig enten dansk eller plattysk; men at regne höit paa plattysk bör ikke læres i Skolen.

3) Realunderviisningen skulde organiseres ved Flensborgs lærde og Realskole; den skulde altsaa ikke udgjöre et ganske særskilt Hele for sig, uden Forbindelse med den lærde Underviisning, men den skulde, for at spare Lærerkræfter, saameget som det uden Skade for nogen af Underviisningsretningerne lod sig gjöre, sammensmeltes og combineres med den lærde Underviisning. De sproglige Bestemmelser maatte altsaa derved ogsaa blive

gjældende for de med Realklasserne i flere Fag combine-rede studerende Klasser og disse ville derfor idetmindste op til Prima ogsaa faae dansk Modersmaal ligesaa fuldt berettiget, benyttet og pleiet, som tydsk. Denne Forholdsregel er ogsaa saa meget retfærdigere, som det af de først meddelte statistiske Bemærkninger om Disciplenes Fødesteder fremgaaer, at ²³/₂₉ af de fra Skolen dimitterede studerende Disciple vare udenbyes Slesvigere, for største Delen hjemmehørende i Districter, hvor Folkesproget enten ganske eller tildeels er dansk. Dertil kommer endnu, at der er Udsigt til, at de to Disciple, der i dette Foraar dimitteredes til Kiel, for en lang Tid ville blive de sidste Disciple, som Flensborgs lærde Skole dimitterer til dette Universitet, og at det for dem, der ville studere ved Kjöbenhavns Universitet, er aldeles nödvendigt at lære grundigere Dansk, end det kan skee ved at undervises deri et Par Timer om Ugen.

4) Til samme Öiemæed, d. e. for at kunne gennemföre Ligeberettigelsen af de to Sprog, bestemmer Resolutionen endvidere, at der maa oprettes een, eller om fornödent tvende Forberedelsesklasser for Börn under den Alder, i hvilken de nu kunne optages i Skolen. Skulle nemlig Disciplene i første Realklasse og Sexta kunne modtage Underviisning baade paa dansk og tydsk, og skal Skolen modtage Disciple, der mueligviis aldeles ikke forstaae enten det ene eller det andet af de to Sprog, saa maa den have Forberedelsesklasser, hvor de dansktalende Drengene ved et overveiende stort Antal tydske Timer, og de tydsktalende ved et overveiende Antal danske Timer kunne bringes til at forstaae og idetmindste nogenlunde at udtrykke sig i begge Sprog. Der vil saaledes kunne blive en tydsk Forberedelsesklasse for dansktalende, og en dansk Forberedelsesklasse for tydsktalende Disciple, hvilke dog endnu altid ville kunne have et større Antal Underviisningstimmer, (for Ex. i Regning, Skrivning og Tegning) tælles.

5) endelig skulde det forögede Timeantal, hvortil Underviisningens Organisation förte, ikke besörges ved Timelærere for den billigst muelige Priis, men der ansattes tre nye faste Lærere (Adjuncter), der i Forening med Skolens övrige 8 Lærere skulde besörge Underviisningen saa-

vel gjennem de studerende som Realklasserne og ligeligen med dem dele Indtægterne af Skolepengene.

Gjennemførelsen af Realunderviisningens Forbindelse med den lærde vilde tilsyneladende lettest have ladet sig udføre ved at udarbeide en fuldstændig Plan for denne Forbindelse og, efterat denne af Regeringen var antagen, og de nödvendige Lærerkrafter alle vare tilstede, ved et Semesters Begyndelse at have lukket den forrige og aabnet den nye Lærestanstalt efter den forud offentliggjorte Plan. Indtil dette Tidspunkt kunde da Underviisningen have gaaet fort uforandret som hidtil. Ved første Öiekast kunde en saadan pludselig Omorganisation, der unegtelig var forbunden med færre Besværligheder og mindre Arbeide, synes at burde gives Fortrinet for en successiv Omorganisation, der ved hyppigere Forandringer let faaer Udseende af noget Usikkert, noget Prövende og Usammenhængende, idet Organisationen foretages klasseviis og fagviis, som Mueligheden nu efterhaanden indtræder her eller der.

En pludselig Omorganisation vilde imidlertid her ikke have kunnet lade sig udføre; thi for de Mange (henimod Halvparten af Disciplene), der vare aldeles ubekjendte med Dansk, maatte der gaae en særegen omhyggelig Forberedelse forud, förend de alle kunde bringes til at forstaae dansk Tale, og naar denne Forberedelse skulde indskrænke sig til et Par, ja selv nogle flere ugentlige Underviisningstimer i Dansk, saa vilde man, især naar af og til optoges nye Disciple, der slet ikke kunde Dansk eller Tydsk, vanskeligen kunne beregne, naar man ved Hjælp af saadanne enkelte Underviisningstimer kunde naae til det Punkt, at paa eengang ligemeget Underviisning paa Tydsk og paa Dansk kunde indføres. En anden Hovedvanskelighed ved den pludselige Omorganisation vilde være den, at der ved Forbindelsen af de to Underviisningsretninger maa stilles bestemte Fordringer til ethvert Fag paa ethvert af de forskjellige Trin i Skolen, naar der ved begge Retninger skal opnaaes en virkelig Dannelse, — og ikke, som Etatsraad Nitzsch i sit Skrift: „über Reform der Gymnasien als allgem. Bildungsanstalten“ mener, Realskolens Disciple kun skulle lære at forstaae, Gymnasiets deri-

mod tillige at tænke. Saalænge den lærde Skole med Eensidighed satte al sand Dannelses eneste Betingelse i Latin og Græsk og Oldtidsstudium, toges der ikke alene ved Optagelsen af nye Disciple i Skolen, men ogsaa ved deres Oprykning i højere Klasser kun Hensyn til Disciplenes Uddannelse i disse to Fag, og enten slet intet, eller et aldeles underordnet Hensyn til alle de øvrige (Tydsk maaskee ene undtaget), hvoraf atter fulgte, at navnlig Underviisningen i de exacte Videnskaber, selv i den dygtigste Lærers Haand, ikke kunde faae nogen Fremgang, idet Disciple optoges i Prima og Secunda, der saagodt-som aldeles savnede Forkundskaber i Mathematik. Men idet nu de exacte Videnskaber og de nyere Sprog skulle danne det Grundlag for de ikke Latin Studerendes Dannelse, der svarer til det, som Latin og Græsk afgiver for den saakaldte lærde Dannelse, og naar Underviisningen i disse Fag for en Deel skal være fælles for de to Retningers Disciple, saa maa der ogsaa med Hensyn til Mathematik, Naturvidenskaber og levende Sprog, overhovedet i alle Fag gjøres bestemte Fordringer til de Disciple, der skulle kunne træde ind i den ene eller anden Klasse. Naar da ved den Prøve, der maatte afholdes ved den omorganiserede Skoles Aabning, en forhenværende Primaner (Erfaringen har viist det) ikke kunde dividere Decimalbrøker, ikke løse den aller simpleste geometriske Opgave, hvortil Constructionen ikke var lært udenad, ikke kjendte andre Byer i England end London og ikke de aller væsentligste Grundtræk af Fædrelandets Historie, — hvor skulde man da efter den afholdte Optagelsesexamen sætte en saadan Discipel hen? thi for at optages i Prima efter den nye Plan maatte han nu kunne mere end Latin og Græsk og Oldtidshistorie, i hvilke Fag han maaskee besad meget gode Kundskaber.

Særdeles vanskeligt, ja næsten umueligt vilde det endelig blive paa det hidtil aldeles uforsøgte Grundlag af to ligeberettigede Modersmaal i samme Skole at udkaſte en fuldstændig Plan, til hvilken man for en længere Tid skulde være lovbunden, forinden der i denne Henseende var indsamlet nogen Erfaring. At Vanskelighederne vare mange, det vidste man let i Forveien, men hvor store de

vilde blive, og hvorledes de til enhver Tid, eftersom der i den ene eller anden Klasse var et overveiende Antal af dansktalende eller tydsktalende Disciple, vilde stille sig, navnlig med Hensyn til Valget af det Sprog, i hvilket de første almindelige grammatiske Begreber skulle meddeles — det kunde man umueligen vide forud, og dog maatte det vides forud, naar ikke alene det Sted, hvor ethvert nyt Fag maatte optræde, men det Maal, til hvilket det i hver Klasse skulde drives, i den fuldstændige Plan for Underviisningen maatte fastsættes.

Hele Sagens Natur fordrede altsaa, at der først maatte prøves og omhyggeligen prøves; — at de Kræfter, til hvilke Prøven betroedes, ikke alene maatte love at ville, men i Gjærningen virkelig beviste, at de fast og ærligt vilde gjøre Alt, hvad der stod i deres Magt, til at føre denne Prøve til et lykkeligt Udfald for Sprogenes Ligeberettigelse; — at der maatte tilstaaes Skolen en vis Gjæringstid, i hvilken Vanskelighederne kunde komme til at vise sig, imødegaaes og overvindes, og i hvilken de Kræfter, der skulde bekæmpe og overvinde dem, kunde faae Leilighed til at vise, om de vare stærke nok til at kunne det eller til at ville det, og dersom der fandtes Nogen, der mere hidrog til at røre Bærmen op, end til at faae den bundfældet, at da en Saadan kunde faae Tid til af fjerne sig (dersom hans Character var agtværdig nok dertil), eller fjernes og erstattes af Andre, der ikke alene vare dygtige men ogsaa troe, og ikke alene troe, men ogsaa dygtige.

I Begyndelsen af Vintersemestret 1851—52 vare disse Kræfter endnu ikke alle tilstede. Dengang bestod Lærercollegiet af den nyligt ansatte Rector, Conrector Schumacher, Subrector Dr. Dittmann, Collaborator Dr. Jessen, 6te Lærer Dr. Gidionsen, 7de Lærer Kühlbrandt og 8de Lærer Schnack. Kuns to af disse, Dr. Dittmann og Dr. Jessen, vare ansatte af Hans Majestæt Kongen, den første i Aaret 1840, den sidste i 1846; de 4 øvrige, der vare ansatte af den provisoriske Regering i 1848, bleve af den overordentlige Regeringscommissair for Hertugdømmet Slesvig constituerede i deres Embeder, efterat de havde afgivet den Erklæring til Regeringen: „dass wir

alle Vier den dringenden Wunsch haben und einmüthig bereit sind, dem uns so theuer gewordenen amtlichen Wirkungskreise nach wie vor die uns von Gott gegebene Kräfte zu widmen, und dem gemäss in aller Treue und als gewissenhafte Männer unsere Aemter zum Segen der uns anvertrauten Jugend fortzusetzen.“

Forinden imidlertid Underviisningen efter Mikkel-dagsferien tog sin Begyndelse den 15de October, blev Collaborator Dr. Jessen entlediget af Hans Majestæt Kongen. Den Underviisning, navnlig i Latin og Græsk, som Dr. Jessen havde givet, burde ikke standses, naar det var mueligt ved Hjælp af de endnu forhaanden værende Kræfter at erstatte den, og dette var heldigviis Tilfældet, idet baade Conrector Schumacher, Subrector Dr. Dittmann og 6te Lærer Dr. Gidionsen enten fortrinnsviis eller udelukkende vare dannede for og ved Philologien. Vel havde Dr. Dittmanns væsentligste Underviisningsfag i vor Skole hidtil været Mathematik; men da jeg ønskede selv for en Deel at overtage dette Fag, saa gik saavel Dr. Dittmann som Conrector Schumacher med største Beredvillighed ind paa at overtage, og efter bedste Evne at bestride de latinske og græske Timer, der ikke overdroges 6te Lærer Dr. Gidionsen. Ved denne velvillige Imødekommen af mine tvende Collegaer, Conrectoren og Subrectoren, som jeg personligen særdeles paaskjønner, blev det mueligt at faae Omfordelingen af Fagene og Udfærdigelsen af Timelisterne færdig til den 15de October, endskjönt Skolen først den 13de havde faaet Meddelelse om Dr. Jessens Entledigelse.

Den 12te November forsynedes imidlertid Skolen med to nye Lærere, idet Hr. Cand. philos. E. G. Silberberg under 22de October allernaadigst var udnævnt til 5te Lærer, og Dr. phil. R. L. Krüger constitueredes til midlertidig at beklæde den 2den af de ved den Kgl. Resolution af 2den October oprettede nye Lærerposter. Først fra dette Öiblik af kunde jeg begynde at tænke paa at forberede Omorganisationen ved at indføre nogen Underviisning i Dansk i de yngste Klasser; men da jeg ikke kunde ønske at træffe et afgjørende Valg af danske Læsebøger førend efter forudgaaet Raadslagning med den

egentlige Lærer i det danske Sprog, hvis Udnævnelse hver Dag med Længsel imødesaaes, saa besluttedes der midlertigen for Vinterhalvaaret til den begyndende Underviisning i Dansk at anvende en lille Bibelhistorie af Balslev, som i et let Sprog og korte Stykker indeholdt et Stof, der tildeels næsten i de samme Udtryk iforveien var Disciplene bekendt. Hensigten opnaaedes for saavidt, at Disciplene med stor Lethed læste denne Bog i Vinterhalvaaret; men dette Valg gav ogsaa Anledning til den feilagtige Antagelse, at denne Underviisning egentlig skulde være Religionsunderviisning, endskjönt dog anden saadan gaves, og at Religionsunderviisningen for Fremtiden udelukkende skulde meddeles paa Dansk. At en saadan Misforstaaelse af Hidesindede kunde benyttes til at udbrede Misnöie hos de tydsktalende Forældre, der ganske naturligt satte stor Priis paa, at Religionsunderviisningen gaves Disciplene i deres Modersmaal, havde den Følge, at indtil nu, altsaa næsten i eet Aar de dansk-talende Disciple maatte finde sig i, i denne Henseende at stilles ugunstigere og modtage al Religionsunderviisning paa Tydsk, endskjönt nogle af dem endnu slet ikke forstode dette Sprog.

Skolen, som saaledes atter havde 8 Lærere, kunde nu nogenlunde holde Underviisningen i de forskjellige Fag i Gang; men ganske uforudseet tilbagegav Dr. Gidionsen den 20de December til Regeringen det ham meddelte Constitutorium, og hans Fag maatte nu atter fordeles saa godt som Omstændighederne vilde tillade det. Da jeg selv ikke siden Aaret 1833 havde givet Underviisning i Latin eller Græsk, og derfor ikke kunde ønske for Öieblikket at overtage nogen Underviisning i disse Fag, saa vilde Skolen have været nödsaget til at suspendere flere vigtige Timer, dersom ikke atter dennegang mine höitagede Collegaer, af sand Interesse for Skolens lykkelige Fremskriden paa dens nye Bane, vare komne mine Önsker imøde, uden at söge at unddrage sig hverken den ubehagelige Vexlen af Fag eller det dermed forbundne anstrængende Arbeide, som de tilfældige Omstændigheder for Öieblikket krævede.

Den Vanskelighed, som Dr. Gidionsen ved sin plud-

selige Fratrædelse fra den ham hidtil saa inderligt kjære Embedsstilling havde beredet Skolen, forøgedes endnu betydeligen derved, at fra Nytaar af, altsaa samtidig med den indtraadte Vacance, 3 af Skolens Lærere for længere Tid ved Sygdom forhindredes fra at udføre deres Functioner. Dog standsedes Underviisningen ikke, men de 4 øvrige Lærere, Rector, Conrector, Subrector og 8de Lærer, besørgede saameget af samme som mueligt, ved alle saagodtsom uafbrudt at undervise 6 Timer daglig. Heldigviis varede denne sørgelige Tid kun kort, idet under 28de December 1851 Adjunct ved Cathedralskolen i Odense A. M. A. Kühnel allernaadigst var udnævnt til Collaborator, samt Cand. phil. C. F. Monrad, Cand. theol. O. M. Brasch og Cand. phil. H. C. C. Engelhardt til Adjuncter ved vor Skole. De nye Lærere tiltraadte alle den 26de Januar 1852 deres Embeder, og til samme Tid ophævedes atter Dr. Krügers Constitution; men endnu var den ved Dr. Gidionsens Fratrædelse ledigblevne philologiske Plads ubesat, hvilket havde til Følge, at den interimistiske Timefordeling endnu for en Deel maatte vedblive, navnlig med Hensyn til det græske Sprog, hvorved Conrector Schumacher endnu forhindredes fra efter hans kjæreste Önske at kunne overtage hele den tydske Religionsunderviisning, der for en Deel midlertigen overdroges til Adjunct Brasch.

Nu först kunde der blive taget alvorligen fat paa de levende Sprog og Dansk, og efterhaanden begyndte fra nu af og indtil Paaske Underviisningen i de forskjellige Fag at vinde et regelmæssigere Udseende, ligesom ogsaa fra denne Tid af den nye Forberedelsesklasse aabnedes med 6 Disciple. Ligeledes begyndte fra nu af alle Skolens indre Forhold og Forandringer at forhandles og vedtages ved regelmæssige Lærerconferentser, der afholdtes i det Mindste een Gang om Maaneden. Endelig udnævntes den 19de April 1852 Hr. Cand. philologiæ O. Fibiger til 6te Lærer og fra 19de Mai af tiltraadte han sit Embede og overtog, som den dengang trykte Lectionstabel udviser, hovedsagelig den græske Underviisning.

I Sommerhalvaaret har dernæst Skolen arbeidet hen paa at tilveiebringe nogenlunde Sammenhæng imellem

det, Disciplene havde lært; idet der nemlig tidligere ikke var fastsat bestemte Cursus for hver Classe, men det var mere overladt hver enkelt Lærer selv at bestemme, hvad han i sine Fag kunde eller vilde gennemgaae med sine Disciple i de forskjellige Klasser. De derved opstaaede mange Huller have vi først søgt saa meget som mueligt at bøde paa, ved navnlig i de mathematiske Discipliner næsten i alle Klasserne at begynde en Repetition forfra, med særligt Hensyn til at danne et fast Grundlag for en systematisk Underviisning fra næste Skoleaar af. Ligeledes har der været meget at bøde paa i de levende Sprog, i hvilke Underviisningen i de senere Aar var gaaet fra Haand til Haand og for en Deel var meget forsømt; Underviisning i Fædrelandshistorie maatte aldeles paabegyndes efter Allens Lærebog, da der hidtil var læst Danmarks Historie efter Dielitz's Leitfaden in der Weltgeschichte, der ikke meddeler stort andet om det stakkels Danmark, end at det ved Krigen med England er berøvet sin Velstand, at den udenrigs Handel er ubetydelig, den indenrigs ringe paa Grund af slette Veie, og Industrien utilstrækkelig; -- et for danske (om ogsaa tydsktalende) Drenge lidet glædeligt Billede af deres Fædreland.

Den paabudne Ligeberrettigelse af Sprogene har hidtil ikke kunnet strækkes videre end dertil, at foruden den egentlige Underviisning i Dansk først Fædrelandets Historie, og siden ogsaa Verdenshistorien er bleven meddelt paa Dansk, ligesom ogsaa et Par danske Lærebøger i Mathematik og Physik ere benyttede, imedens dog endnu Underviisningen selv i disse Fag har fundet Sted paa Tydsk. Regnes hertil endnu Engelsk, der i den sidste Tid i een Klasse tildeels er bleven oversat paa Dansk, saa have i det sidste Halvaar af de 248 ugentlige Underviisningstimer, der meddeles i Skolen, kun de 40 eller neppe en Sjattedeel kunnet gives paa Dansk; de 208 ere derimod givne paa Tydsk.

I de danske Sprogtimer har imidlertid Underviisningen havt en saadan Fremgang, at nu kuns 3 Disciple i Forberedelsesklassen, 3 i anden Realklasse og een (der hele Sommeren har været syg) i tredje Realklasse næsten slet ikke forstaae Dansk. Som en Følge heraf vil nu ret snart

Sprogenes Ligeberrettigelse kunne gjenneføres fuldstændigen, saa at Religionsunderviisningen bliver deelt imellem Conrector Schumacher for dem, der vælge den paa Tydsk, og Collaborator Kühnel for dem, der vælge den paa Dansk, og der forøvrigt i et omtrent ligestort Antal Underviisningstimer bliver gjort Brug af det danske og tydske Sprog ved Underviisningen, idet nemlig de 5 Lærere: Conrector Schumacher, Subrector Dr. Dittmann, 6te Lærer Fibiger, 7de Lærer Kühlbrandt og 8de Lærer Schnack undervise paa Tydsk, de 5 øvrige: Collaborator Kühnel, Adj. Monrad, 5te Lærer Silfverberg, Adj. Brasch og Adj. Engelhardt (undtagen i de høiere Klasser, i hvilke Underviisningen i de levende Sprog meddeles paa Fransk og Engelsk) undervise paa Dansk, og Rector betjener sig deels af det ene, deels af det andet Sprog ved sin Underviisning.

Af det Meddelte indsees let, at der hidindtil endnu ikke har kunnet gjøres Forslag til en fuldstændig og fast Timeplan for Flensborgs lærde og Realskole; men paa den anden Side troer jeg dog ikke at burde undlade endnu til Slutning at meddele: hvilken Timefordeling der, under Forventning af allerhöieste Billigelse, fra Skolens Side tilsigtes, og i det Væsentligste allerede i Sommerhalvaaret har været fulgt, og dernæst endelig at sammenligne denne for de enkelte Fags Vedkommende med de Timeplaner, der tidligere have været foreslaaede eller fulgte saavel for den lærde som for Real-Underviisningen.

Nugjældende Timeplan for Flensborgs lærde og
Real-Skole.

	I 2aar.	II 2aar.	5. R. 2aar.	III 2aar.	4 R 2aar.	IV 1aar.	3. R 1aar.	V og 2 aar.	VI og 1 aar.	Forberedel- sesklassen.	Studerende Klasser. Ialt	Real- Klasser. Ialt
Latin	8	8	—	7	—	6,6	—	—	—	—	2080	—
Græsk	7	7	—	5,5	—	—	—	—	—	—	1520	—
Hebraisk	(2)	(2)	—	—	—	—	—	—	—	—	(320)	—
Dansk	2	2	2	3	3	3	3	4	5	6	1040	880
Tydsk	2	2	2	3	3	3	3	4	5	6	1040	880
Fransk	2	2	2	2	2	2	2	4	—	—	720	560
Engelsk	—	—	4	4	4	—	4	—	—	—	—	800
Religion	2	2	2	2	2	2	2	3	4	4	840	680
Historie	2	2	3	2	3	3	3	2	2	2	760	760
Geographie og Astronomie	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	560	560
Hovedregning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	160
Practisk Regning	—	—	2	—	1	3	3	3	3	4	360	600
Algebra	2	2	3	2	2	—	—	—	—	—	480	400
Geometrisk Tegning	—	—	3	2	2	1	2	1	1	—	120	480
Geometrie	2	2	2	2	2	1	1	—	—	—	520	440
Naturhistorie	—	—	1	—	1	2	2	2	2	—	240	400
Physik og Chemie	2	2	3	2	3	1	1	—	—	—	520	520
Skrivning	—	—	—	—	1	2	2	3	—	—	360	440
Tegning	—	—	1	—	1	1	2	2	2	2	200	400
Summa	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	11840	8920

- Anmærkninger: 1) I Totalsummen af Timerne er Forberedelsesklassen ikke regnet med.
 2) Den femte Realklasse har endnu ikke kunnet dannes af Mangel paa Disciple, der vare modne til en saadan.
 3) Alle Klasser have udenfor Skoletiden to Timer ugentlig Underviisning i Gymnastik og to Timer i Sang.

Af følgende Sammenligningstabel fremgaar endelig hvor stærkt ethvert enkelt Fag nu og tidligere i det Hele har været betænkt med Timer. Tallene angive nemlig hvormange Timer en Discipel har erholdt i hvert Fag, naar han har gjen-

Sammenligningstabel.

	Lærd Underviisning.					Realunderviisn.	
	Regulativ af 1825.	Regulativ af 1848.	Rendsborg Lærer- forsamlings Forslag i 1848.	Flensborg Lærer- collegiums Forslag 1849.	Nuværende Organisation af Flensborgs lærde Skole.	Rector Dr. Køsters Forslag i 1844.	Nuværende Organisation af Flensborgs Realskole.
Skoletid i Aar	8	9	9	9	9	6	7
Latin	2240	2800	1920	2080	2080	1600	—
Græsk	880	1440	1680	1760	1520	160	—
Hebraisk	320	320	320	320	320	—	—
Dansk	560	560	—	—	1040	320	880
Tydsck	640	880	1160	1200	1040	800	880
Fransk	480	640	640	520	720	800	560
Engelsk	—	—	560	600	—	320	800
Religion	640	1040	1000	880	840	560	680
Historie og Geographie	1200	1200	1200	1000	1320	800	1320
Mathem. og pract. Regning	640	1160	1280	1240	1640	720	2000
Hjælpevidenskaber	80	80	—	—	—	—	—
Naturvidenskaber	480	720	720	720	760	560	920
Tegning	—	200	240	240	200	480	400
Skrivning	480	280	160	240	360	480	520
Summa	8640	11120	10880	10800	11840	7600	8920

nemgaaet den lærde Skole fra Sexta til Udgangen af Prima eller Realskolen fra I. Realklasse til Udgangen af 5. Realklasse.

I Latin slutter saaledes den nuværende Organisation sig nøiagtigt til den forrige Rectors Dr. Lübkers Forslag; i Græsk derimod følger den en Middelvei imellem dette Forslag og Regulativet af 1848. De Studerende erholde nu mere Underviisning i Fransk, derimod ingen i Engelsk, imedens Realdisciplene (tilkommende Kjøbmænd, Sømænd, Teknikere o. s. v.) faae mindre Underviisning i Fransk, men betydelig mere i Engelsk. Overhovedet lægges der nu i Realskolen ikke alene Vægt paa levende Sprog, men ogsaa paa Historie og Geographie og særdeles megen paa Mathematik og practisk Regning. Skolen enten er allerede eller bliver nu forsynet med alle Hjælpe-midler for en frugtbringende Underviisning, og saavel den lærde som Real-Underviisningen gives af duelige, tildeels af udmærket duelige og samvittighedsfulde Lærere; Skolecontingentet endelig er saa lavt, at det selv for den mindre formuende Haandværker ikke bliver umueligt at sætte sin Søn i en Skole, der med vedholdende Anstrængelse og fordomsfri Omsigt vil stræbe efter at afhjælpe den saa længe og saa dybt fölte Trang til en alsidig videnskabelig Skoledannelse og en derved tilveiebragt sund og kraftig Aandsudvikling.

EFTERRETNINGER

OM

FLENSBORGS LÆRDE OG REALSKOLE

I SKOLEAARET 1851—52.

I. Lærerne.

Endskjönt der i det fra Flensborgs lærde Skole sidst udgivne Program af 1849 er meddelt biographiske Notitser om de dengang ved Skolen ansatte Lærere, saa vil det dog vist med Hensyn til de store Forandringer, der ogsaa med Hensyn til Skolens Lærerpersonale ere foregaaede, ikke være upassende atter at give en Beretning om, ved Hjælp af hvilke Forstudier de nu fungerende 11 Lærere have gjort sig skikkede og berettigede til deres nuværende ansvarsfulde Stilling.

1) **Rasmus Johannes Simesen** er født den 20de Juni 1810 i Fredericia, hvor hans Fader, der tidligere var Borger i Flensborg, dengang som Militairlæge for en kortere Tid opholdt sig. Allerede fra sit andet Aar af opdroges han af sin Farbroder, der var Raadmand og Byskriver i Fredericia. Efterat have gennemgaaet denne Byes lærde Skole, dimitteredes han i Aaret 1828 til Universitetet, hvor han Aaret efter underkastede sig den saakaldte philologisk-philosophiske Examen og begyndte at studere Theologie. Knappe Formuesomstændigheder (hans Pleiefader var allerede død i Aaret 1820) bevægede ham imidlertid til i Aaret 1830 at modtage en ham tilbuden Ansættelse som Adjunct ved samme lærde Skole i Fredericia, hvor han endnu i det først paafølgende Aar privat fortsatte det theologiske Studium. Ved imidlertid ved Siden af forskjellig sproglig Underviisning gennem hele Skolen at undervise i Mathematik, gjennemtrængtes han lidt efter lidt af den Overbeviisning, at denne Videnskab saavel som de øvrige Naturvidenskaber ikke havde en saadan Plads i Underviisningen, og ikke behandles paa en saadan Maade, at de bidroge det, de baade kunde og burde, til Aandsevnernes harmoniske Udvikling.

I Fölelsen af Naturvidenskabernes Berettigelse som aandsvækkende og aandsdannende Underviisningsgjenstande ved Siden af Studiet af Oldtidens Literatur og Historie, besluttede han sig til, for at erhverve sig et alsidigere Overblik, og for at naae et Standpunkt, fra hvilket der med Sagkundskab til mere end een Side alene kunde sammenlignes og vælges, at opgive sin Stilling ved den lærde Skole, og forinden han fortsatte sin practiske Skolevirksomhed videre, at fuldende et dybere Studium af Naturvidenskaberne. Han studerede da fra 1833 af ved den polytechniske Lærestanstalt, og blev 1836 Amanuensis hos Physikeren Hans Christian Örsted, i hvis Arbejder og Forskninger han dagligen deeltog i 3 Aar, og hvis venlige Samtaler og aandrige Belæring han skylder den ham dyrebareste Deel af sin Uddannelse. Efter i Aaret 1838 at have bestaaet den polytechniske Examen, modtog han, fornemmelig for at faae Leilighed til paa en grundig Maade at blive bekjendt med den tyske Skoleunderviisning, i Aaret 1839 et Hverv fra det schleswig-holsteinske patriotiske Selskab til i Altona at holde Foredrag over Mathematik og Physik for Haandværkere og Teknikere. Dermed forbandt han dels private Forelæsninger, dels Skoleunderviisning i Gymnasiet og i flere private Skoler, og kaldtes, efter i 4 Aar paa denne Maade at have forberedt sig videre for en mere udvidet Skolevirksomhed, den 6te Juli 1843 til at organisere og bestyre den nye videnskabelige Realskole, der den 1ste October samme Aar oprettedes i Helsingör. Under 2den Juli 1851 betroedes ham endelig af Hans Majestæt Kongen det store og vanskelige Hverv: med Upartiskhed at gjennemføre ikke alene to Sprogs Ligeberettigelse, af hvilke det ene har været forkuet af det andet i sin egen gamle Hjemstavn, men nu ryster sig kraftigt for at afkaste det uværdige Aag; men ogsaa to Dannelsesretningers Ligeberettigelse, af hvilke den, der har afgivet Grundlaget for hans egen Udvikling, ogsaa utilböriligen har ringeagtet og ofte stræbt at underkue den anden, siden denne med voxende Kraft Dag for Dag gjør sig uundværligere og truer med, dersom den ikke i Tide kommer til sin naturlige Ret, at ville vove en Kamp paa Liv og Död med sin forhen saa overlegne Modstander.

Hans litteraire Arbeider ere: Die Geometrie, genetisch dargestellt. Altona 1841; Grundriss der elementaren Algebra. Altona 1841; Erindringsord til Arithmetiken. Helsingör 1845; Grundtræk af Geometrien til Skolebrug. Helsingör 1848; Geometrisk Tegnelære, indrettet til Skolebrug, med 230 Kobberplader. 1849; et Par Afhandlinger i det Kongelige Danske Videnskabs Selskabs Skrifter.

2) **Carl Theodor Schumacher** er födt den 11te November 1799 i Husum, hvor dengang hans Fader var Conrector. Forberedet ved Slesvigs Domscole og tilsidst et halvt Aar ved Kiels lærde Skole, gik han Paaske 1819 til Universitet i Kiel, og helligede sig först, som ordentlig Medlem af det philologiske Seminarium, til det philologiske, siden derimod fortrinsviis til det theologiske Studium. Fra Paaske 1822 af besøgte han i et halvt Aar Universitetet i Berlin. Efterat han var vendt tilbage til Schleswig blev han i December 1822 Lærer for den afdöde Hertug til Holstein-Glücksburgs ældre Börn paa Gottorp og Louisenlund. Mikkelsdag 1823 erholdt han ved den theologiske Embedsexamen den 1ste Character. Sin Lærerstilling i det hertugelige Huus forlöd han först til Mikkelsdag 1828, da han blev ansat som Subrector ved den lærde Skole i Glückstadt. Tre Aar efter, til Paaske 1831, erholdt han Subrectorat ved Slesvigs Domscole, hvorfra han befordredes til sit nuværende Embede. Han skrev to Programmer: Ueber das Bücherlesen 1833 og: Die Bibel in der Gelehrtenschule 1843; desuden Afhandlinger og Recensioner i Tidsskrifter.

3) **Michael Wittmann**, födt den 2den Marts 1799 paa Wellenberg i Sognet Münsterdorff, besøgte först Sognekolen i Hohenfelde i Amtet Steinburg, hvor hans Forældre siden havde en lille Landeiendom. Den Tids Krigsforhold fremkaldte hos ham det Forsæt at offere sig til Ingenieurfaget; Fredens Slutning förte ham dog ind paa det videnskabelige Studium, og han besøgte derfor, efterat være bleven underviist i de gamle og nye Sprog af Stedets Præst, fra Mikkelsdag 1815 af de to överste Klasser i Glückstadts lærde Skole, fra hvilken han Mikkelsdag 1820 med Modenhedsbeviis dimitteredes til Universitet i Kiel. Der studerede han 3½ Aar Theologie og Philolo-

gie, var tillige i 3 Aar Medlem af det philologiske Seminarium og erholdt to Schassiske Præmier for indleverede Arbejder. Tillige virkede han der i 3 Aar som Medhjælper ved Universitetsbibliotheket; men da Planen til en fast Ansættelse ved samme ikke realiseredes, tog han til Paaske 1824 en Huuslærerplads i Osterade ved Canalen, og efterat have bestaaet den theologiske Embedsexamen til Mikkelsdag 1824, blev han endnu i 4 Aar i samme Stilling, de tre sidste Aar paa Wensien ved Segeberg. Den 28de Mai 1828 udnævntes han til Collaborator ved den lærde Skole i Plön, tiltraadte dette Embede til Mikkelsdag 1828, og blev derfra, efterat have indleveret Afhandling og bestaaet Colloqvium d. 15. September 1833, af Facultetet i Kiel promoveret til Doctor philosophiæ. I Efteraaret 1840 blev han udnævnt til Subrector ved den lærde Skole her, og tiltraadte dette Embede til Paaske 1841, hvor der, ligesom i Plön, ved Siden af sproglig Underviisning hovedsagelig overdroges ham Mathematik. Han skrev Programmet: De tre mærkværdige Cyclusser i vor Fæstregning, oplyst af Grækernes og Romernes Calendarvæsen, 1844.

4) **Arnold Magdalus Andreas Kühnel** er født den 27de December 1821 i Nyborg, hvor hans Fader, afdøde Cancellieraad August Gottlieb Kühnel, dengang opholdt sig. Da Faderen 1822 blev forflyttet til Holstebro og senere 1828 til Randers, fulgte Sønnen med og blev 1833 optaget i Randers lærde Skole. I denne Skole, hvis nidkjære Lærere og dygtige Rector, nuværende Professor Borgen, han med Taknemlighed erindrer sig, modtog han saaledes sin første Uddannelse. I Efteraaret 1840 blev han dimitteret til Kjöbenhavns Universitet, og erholdt til Examen artium Laud, og Aaret efter til anden Examen Charakteren Laud. et publ. enc. ornatus. Sine første Studenteraar tilbragte han fornemmelig beskæftiget med Studiet af den gamle Philosophie. Da han omsider havde bestemt sig for Theologien, underkastede han sig i Sommeren 1845 den theologiske Embedsexamen med Laud, ligesom han senere ved den homiletiske Prøve erholdt Laud, og ved den catechetiske: Laud. et quidem egregie. Efterat han nu i en kort Tid, sysselsat med philologiske

Studier havde levet som Privatinformator, blev han den 12te Jan. 1847 constitueret til Lærer ved Odense Cathedralsskole og den 15de Februar 1848 ansat som Adjunct ved samme Skole. Ved Skolen var Latin hans Hovedfag. Sin Fritid anvendte han deels paa Philologien og deels fornemmelig paa Studiet af Mathematik og Naturlære, hvilke Videnskaber allerede tidligere havde tiltalt ham. Efter 5 Aars Forløb forlod han en Virksomhed, som Skolens fortræffelige Bestyrer Professor Heinrichsens elskelige Humanitet og hans Collegaers og Disciples Velvillie havde gjort ham kjær, idet han den 28de December 1851 blev ansat som Collaborator ved Flensborgs lærde og Real-Skole.

5) **Christian Ferdinand Mourad** er født i Greis ved Veile, den 10de December 1815. Hans Fader, en Æröbo, var først i 4 Aar Præst ved de danske Besiddelser paa Kysten Guinea, blev efter sin Hjemkomst ansat i Greis ved Veile og døde som Provst i Mehrn ved Præstö 1825. Sönnen kom senere i Sorö Academies Skole, hvorfra han dimitteredes som Academist i 1835 med Characteren Laudabilis. I 1837 tog han Exam. philos. et philol. ved Academiet med Characteren Laudab. et publ. encom. ornatus. Allerede i Sorö begyndte han sin Lærervirksomhed, idet han deels gav privat Underviisning hos Skolens Director, nu afdöde Etatsraad Estrup, deels havde Timer i et privat Institut i Byen. I 1838 gik han til Kjöbenhavn, hvor han strax fik en Plads som Lærer hos en nu afdöd Institutbestyrer Carlsen, i Forening med hvem han virkede til Oprettelsen af en Industriskole i Kjöbenhavn. Som Lærer ved denne og en anden privat Skole forblev han i Kjöbenhavn til Aaret 1842 og sysselsatte sig med Studiet først af Theologie, siden af Philologie, hvilke Fag han ogsaa senere dyrkede. Imidlertid tvang en stærk Nervesvækkelse ham til at opgive sin hele Virksomhed i Kjöbenhavn og söge Landet, hvor han tilbragte de fölgende 4 Aar fornemmelig som Huuslærer i Nexö paa Bornholm, hvorfra han i 1846 vændte tilbage til Hovedstaden. Kort efter sin Tilbagekomst blev han ansat som Lærer i Dansk ved Prof. Mariboers Danneqvindeskole og noget efter ved hans Realskole i samme Fag. Da

han senere hen havde besluttet at gjøre Lærervirksomheden til sin endelige Livsopgave og fornemmelig ønskede at uddanne sig som Lærer i Modersmaalet, lagde han sig efter Islandsk, hørte Forelæsning derover ved Universitetet og övede sig i det med en indfödt Islænder. Da der i Januar 1851 ved Prof. Mariboës Skole oprettedes et Skoleraad af en mindre Kreds (7) af Skolens Lærere, blev han Medlem af dette og tillige Klasseinspecteur. Fra denne Stilling kaldtes han under 28de December 1851 til förste Adjunct ved Flensborg lærde og Realskole.

6) **Erik Georg Silfverberg** föddes den 2den Februar 1822 i Kjöbenhavn. Hans Forældre vare af Haandværksstanden, men dog opdröges han saavel som de andre 6 Brödre til Studeringerne; efter först at være underviist hjemme af de ældre Brödre, insattes han i 4de Klasse i Borgerdydskolen i Kjöbenhavn, hvorfra han 1841 af afdöde Prof. Nielsen dimitteredes til Universitetet, hvor han det följende For- og Efteraar tog Examen philologicum og philosophicum. Efter at have anvendt nogen Tid paa et paatænkt lægevidenskabeligt Studium, begyndte han nu udelukkende at studere Mathematik og Naturvidenskaberne, tildeels ved den polytechniske Læreanstalt, hvor han underkastede sig den befalede Adgangsexamen i Mathematik. I August 1848 ansattes han ved den videnskabelige Realskole i Helsingör, hvor han underviste i Mathematik og Naturvidenskaberne; her forblev han, det sidste Aar tillige som Skolens Inspecteur, til han i November 1851 ansattes som Lærer ved Flensborgs lærde Skole. Disse i Helsingör tilbragte Aar, lige behagelige ved huslige Forhold og Livet paa Skolen, udövede en afgjörende Inflydelse paa hele hans Fremtid og modnede navnlig hans Plan, ganske at ofre sig til Skolefaget. Allerede under Opholdet i Kjöbenhavn udgav han i Aaret 1847 en chemisk Physik til Brug ved Skoleunderviisningen, og denne Bogs velvillige Modtagelse, som især yttrade sig ved dens hyppige Brug i Landets offentlige og private Skoler og Academier, bevægede ham til det följende Aar at udgive en mechanisk Physik til Brug ved Skoleunderviisningen. En senere udarbejdet Lærebog i

Chemien og en Lærebog i Naturlæren for Borgerskoler ere derimod endnu ei udgivne i Trykken.

7) **Otto Fibiger** er födt i Kjöbenhavn den 26de Marts 1824; hans Fader var den i forrige Aar afdöde Oberstlieutenant Johan Adolf Fibiger. I Aaret 1842 blev han af nuværende Professor, Mag. Ussing privat dimitteret til Universitetet; ved Examen artium erholdt han Characteren Laudabilis et publicè encomio ornatus, ved den saakaldte anden Examen Characteren Laudabilis. Allerede förend han blev dimitteret til Universitetet havde han bestemt sig for det philologiske Studium; som sin Lærer nævner han med den inderligste Tæknemmelighed og Höiagtelse Professor J. N. Madvig. Ved Krigens Udbrud i Foraaret 1848, da hans Studier allerede vare saavidt fremrykkede, at han tænkte paa at underkaste sig den for de overordnede Lærere ved de lærde Skoler anordnede Examen, meldte han sig som Frivillig, og gjorde som Menig i 6te Liniebataillon dette Aars Felttog med; han deltog i Slagene ved Nybel den 28de Mai og ved Dybbel den 5te Juni. I Aaret 1849 underkastede han sig den philologiske Embedsexamen med Characteren Laudabilis og næste Aar samme Examens practiske Pröve, ligeledes med bedste Character.

Efterat have tilbragt de nærmest paafölgende Aar i Kjöbenhavn, deels beskjæftiget med literaire Arbejder, deels med privat Underviisning (i det sidste Aar var han ansat som Lærer i de philologiske Fag i den överste Klasse i Borgerdydskolen i Kjöbenhavn), modtog han under 19de April d. A. en Ansættelse som 6te Lærer ved Flensborgs lærde og Realskole, hvor hans Underviisningsfag hovedsagelig er Græsk. De af ham udgivne Böger ere: Kommentar til et Udvalg af Lysias's Taler, 1851; en af Hr. Overlærer Wiehe i Slagelse udgiven Bedömmelse af denne Bog fremkaldte fra hans Side en Besvarelse: Belysning af Hr. Overlærer Wiehes Bedömmelse af Kommentaren til et Udvalg af Lysias's Taler. Xenophons Anabasis, efter K. W. Krügers Udgaver bearbejdet for de danske Skoler af C. Berg og O. Fibiger 1852.

8) **Ove Malling Brasch**, födt i Leerup Præstegaard (Aalborg Stift) den 7de Juli 1823, blev först forbe-

redt af Faderen, der her var Præst, og senere af en ældre Broder til Optagelse i Aalborg Cathedralskole. Fem Aar efter dimitteredes han herfra til Kjöbenhavns Universitet i Aaret 1842 og erholdt ved Examen artium Hovedcharacteren Laudabilis og ved Examen philol. & philos. det fölgende Aar Laudabilis et publ. encom. ornat. Han tog om Efteraaret 1849 theologisk Embedsexamen med Characteren Laudabilis, og levede derpaa som Privatlærer i Kjöbenhavn indtil Nytaar 1852, da han blev ansat som 2den Adjunct ved Flensborgs lærde og Realskole.

9) **Conrad Friederich Heinrich Kühlbrandt**, födt i Neumünster den 19de Marts 1816, erholdt sin förste Uddannelse indtil Confirmationen i denne Byes Rectorclassse og ved privat Underviisning i Latin og Græsk. Efterat han derpaa var videre forberedt af en Præst, og siden i 2 Aar havde været virksom som Hjælpelærer ved et Opdragelsesinstitut i Altona, sögte han paa Gymnasiet i Altona at forberede sig for en videnskabenlig Löbebane, men gik derpaa, foranlediget af Forholdene, til Skaarup Seminarium, hvorfra han dimitteredes med den förste Character. Efterat han derpaa i 2 Aar havde været Privatlærer i Aabenraae, blev han i Paaske 1843 ansat som Hjælpelærer ved den herværende lærde Skole. Da i denne Stilling navnlig Underviisningen i Realia var ham betroet, saa foretog han sig, for at lære kjende Tydscklands betydeligere Læreanstalter og Realskoler, i Sommeren 1845 en Reise til Preussen, Sachsen og Böhmen. En Kaldelse til at forvalte Rectoratet ved Borgerskolen i Aabenraa afslog han og blev her, hvor han erholdt sin definitive Ansættelse som syvende Lærer.

10) **Helvig Conrad Chr. Engelhardt** er födt i Kjöbenhavn den 20de Sept. 1825. Han gjennemgik Efter-slægtens Realskole og udgik af dens Overgangsclassse. Hans Fader, der var Skibsmægler, døde tidligt, men han fandt en anden Fader og Ven i Etatsraad C. J. Thomsen, med hvem han i Aaret 1846 foretog en Reise gjennem Tydsckland og Italien, hvor han tilbragte et Aar, der er rigt paa Minder og smukke Indtryk. Nogen Tid efter hans Hjemkomst blev et længe næret Önske virkeliggjort, idet han ved en

Understøttelse af Grev A. W. Moltke fik Leilighed til at studere. Efter nogen Tids Forberedelse gjennemgik han et fuldstændigt Cursus hos nuværende Subrector ved Slesvigs Domscole Chr. Listov, som i Efteraaret 1848 dimitterede ham til Universitetet, hvor han til første Examen erholdt Charakteren Laudabilis. Han blev derefter Lærer i Engelsk ved Melchiors høiere Borgerskole, og ledede ved Grüners practiske Handelsacademie Underviisningen i Fransk og Engelsk, hvilke to Sprog han længe med Forkjærlighed har studeret. I Efteraaret 1849 tog han dernæst anden Examen, ligeledes med Charakteren Laudabilis. Han tilbragte nu et Par Aar deels med kunsthistoriske Studier, deels vedblev han sin Virksomhed ved fornævnte Skole og Academi, indtil han i December 1851 kaldtes til tredje Adjunct her ved Skolen, og kort derefter udnævntes til at have Tilsynet med den af det Offentlige kjøbte Jaspersen'ske Samling af nordiske Oldsager, som har faaet sit Locale i Skolebygningen og nu opstilles der.

II) **Heinrich Schmack**, födi i Friedrichstadt den 30te Januar 1817, gik i Aaret 1839 til Seminariet i Tönder, overtog Paaske 1842 Hjælpelærerpladsen ved Nicolai Hovedskole i Flensborg, som han beklædte til Paaske 1848. I Sommeren samme Aar gjorde han en Reise gennem det nordlige Tydskland med særligt Hensyn til Realskoler og naturvidenskabelig Underviisning, for hvilke han fortrinsviis blev sat i Virksomhed her i Efteraaret 1848.

II. Disciplene.

Efter Sommerferien 1851 talte Flensborgs lærde og Realskole følgende 79 Disciple:

I PRIMA:

1. Wilhelm Dittmann, Sön af Subrector Dr. Dittmann ved vor Skole.
2. Hans P. N. Outzen, Sön af Forpagter Outzen i Nærheden af Aabenraae.
3. Peter L. Matthiesen, Sön af Enkemadam Matthiesen i Aabenraae.
4. Oscar E. Brag, Sön af forhenv. Pastor Jürgen Brag i Adsböl.
5. Julius Vogel, Sön af Kbmd. Vogel i Flensborg.
6. Christian Schmidt, Sön af afdöde Pastor Schmidt i Grundtaft i Angeln.

7. Detlef N. Desler, Søn af Möller Desler i Dünth ved Egensund.
8. Emil Ebsen, Søn af Skolelærer Ebsen i Jörgensby ved Flensborg.

I SECUNDA:

9. Julius Petersen, Søn af Præsteenken Mdm. Petersen, fortiden Flensborg.
10. Hermann Janssen, Søn af afdøde Skibscaptain Janssen i Flensb.
11. Carl H. Jensen, Søn af Skrivemester Jensen i Flensborg.
12. Uwe Jens Esmarch, Søn af Physicus, Justitsr. Esmarch i Flensb.
13. Marx S. Holdt, Søn af Rentier Holdt i Flensborg.
14. Georg Carstens, Søn af Skolelærer Carstens i Grundtoft i Angeln.
15. Thaddæus Reuter, Søn af Advocat Reuter, der siden Krigen opholder sig i Holsten.
16. Johannes S. Middelboe, Søn af Capitain-Lieut. Middelboe i Flensborg.

I TERTIA:

17. Julius Demuth, Søn af Stadsmusikus Demuth i Flensborg.
18. Carl Schultzes, Søn af Toldinspecteur Schultzes i Rendsborg.
19. Ludwig Reuter, Broder til Nr. 15.
20. Jacob Höncke, Søn af Bagermester Höncke i Flensborg.
21. Carl Krag, Søn af Capit. og Kammerjunkker v. Krag ved Flensb.
22. Gustav Petersen, Broder til Nr. 9.
23. Johannes Holm, Søn af Kjøbmand Holm i Flensborg.
24. Johannes Carstens, Broder til Nr. 14.
25. Oscar Hansen, Søn af afdøde Borgermester Hansen i Flensborg.
26. August Neuffert, Søn af Haardugsfabrikant Neuffert i Flensb.
27. Gottfried Seehusen, Søn af Skovrider Seehusen i Cluesriis.
28. Johannes Truelsén, Pleicsøn af Fuldmægtig Creutz i Flensb.
29. Ludwig Petersen, Søn af Kjøbmand Petersen i Flensborg.
30. Christian Rönneknamp, Søn af Advocat Rönneknamp i Flensb.
31. Eduard Holm, Søn af Justitsr. forhenv. Byskriver Holm i Flensb.
32. Christian Janssen, Broder til Nr. 10.

I QUARTA:

33. Carl Andresen, Søn af Consul Andresen i Flensborg.
34. August Petersen, Søn af Bagermester Petersen paa Graasteen.
35. Julius Wald, Søn af forhenv. Kjøbmand Wald i Flensborg.
36. Diederich Dethleffsen, Søn af Kjøbmand Chr. Dethleffsen i Flensborg.
37. Lorentz Dethleffsen, Søn af Landmand Dethleffsen i Lyksborg.
38. Paul Hansen, Søn af Enkemadame Hansen i Flensborg.
39. Herman Moritzen, Søn af forhenv. Herredsfoged Moritzen i Estrup i Angeln.
40. Vilhelm Krag, Broder til Nr. 21.
41. Uwe Schwennsen, Søn af Kjøbmand Schwennsen i Flensborg.
42. Carl Haase, Søn af Ölbygger Haase i Flensborg.
43. Georg Wald, Søn af Kjøbmand Wald i Flensborg.
44. Heinrich Hansen, Søn af Guldsmed Hansen i Flensborg.

I QUINTA:

45. August Erichsen, Søn af Præsteenke Erichsen i Flensborg.
46. Ferdinand Neuffert, Broder til Nr. 26.
47. Heinrich Sauer, Søn af Huusfoged Sauer i Flensborg.
48. Andreas Asmussen, Søn af Glarmester Asmussen i Flensborg.
49. Johannes Rieber, Søn af Stadtcasserer Rieber i Flensborg.
50. Emil Vith, Søn af Kjøbmand Vith i Flensborg.
51. Fritz Jæger, Søn af Bogtrykker Jæger i Flensborg.
52. Wilhelm Ketelsen, Søn af pract. Læge Ketelsen paa Nordstrand.
53. Johan Landt, Søn af Reebslager Landt i Flensborg.
54. Theodor Jürgensen, Søn af afdøde Dr. Jürgensen i Flensborg.
55. Christian Dethleffsen, Søn af Kjøbm. og Capitain Dethleffsen i Flensborg.
56. Wilhelm Koch, Søn af Madame Koch i Flensborg.
57. Eduard Köster, Søn af Kjøbmand Köster i Flensborg.
58. Fritz Lohse, Søn af Raadstuetjener Lohse her.
59. Bernhard Ell, Søn af Viinhandler Ell her.

I SEXTA:

60. August Lorenzen, Søn af Borgermester Lorenzen her.
61. Christoph Ell, Broder til No. 59.
62. Jürgen Hansen, Søn af Copiist Hansen i Appellationsretten her.
63. Julius Lorenzen, Broder til No. 60.
64. Christian Stemmann, Søn af Kammerherre v. Stemmann her.
65. Erik Krag, Broder til No. 21 og 40.
66. Theodor Vith, Broder til No. 50.
67. Hertz Klock, Søn af Slagtermester Klock her.
68. Hermann Dethleffsen, Broder til No. 36.
69. Christian Dethleffsen, Broder til Foregaaende.
70. Reimer Mohrbutter, Søn af Capit. Mohrbutter her.
71. Albert Alsing, Søn af Kammerraad Alsing her.
72. Peter Cordsen, Søn af Møller Cordsen her.
73. Christian Elingius, Søn af Capit. Elingius her.
74. Jacob Timm, Søn af Skomagermester Timm her.
75. August Holm, Broder til No. 23.
76. Wilhelm Hillegaard, Søn af Kjøbmand Hillegaard her.
77. Johannes Haug, Søn af pract. Læge Haug, nu i Hattlund.
78. Lorenz Lorenzen, Søn af Landmand Lorenzen i Jürgensgaarde.
79. Georg Jacobsen, Søn af Musiklærer Jacobsen her.

Til disse 79 Disciple optoges i Aarets Løb følgende 32:

80. Rudolph von Minden, Søn af afdøde Dyr læge von Minden i Gottorp Amt, til Secunda.
81. Julius Kloppenburg, Søn af Berider Kloppenburg her, til I. Realkl.
82. Johann J. Mallgraf, Søn af Skibsfører Mallgraf i Jürgensby, til 3. Realkl.
83. Ernst Andresen, Søn af Graveur Andresen her, til Forber. Kl.

84. Hans Georg Hildebrandt, Søn af Slagtermester Hildebrandt her, til 1. Realkl.
85. Ludolph Jessen, Søn af Kjøbmand Jessen her, til 1. Realkl. b.
86. Julius Hansen, Søn af Kjøbmand Hansen her, til 1. Realkl. b.
87. Otto Kierulf, Søn af Cancellist Kierulf, nu i Kjøbenhavn, til 1. Realkl.
88. Eduard Hansen, Søn af Kjøbmand og Broskriver Chr. Hansen jun. her, til 3. Realkl.
89. Eduard Schmidt, Søn af Kjøbm. Chr. Schmidt her, til 1. Realkl. b.
90. Ernst Johannsen, Søn af afdøde Professor Johannsen i Kjøbenhavn, til IV.
91. Ferdinand Martens, Søn af Skomagermester Martens her, til 1. Realkl.
92. Jacob Hansen, Søn af Kjøbmand Erich Hansen her, til 1. Realklasse b.
93. Hans Jensen, Søn af Senator, Farver Jensen her, til 2. Realkl.
94. Sigfrid Kastrup, Søn af Bogtrykker Kastrup her, til 2. Realkl.
95. Jann J. Schütt, Søn af Kjøbmand J. J. Schütt i Friederichstadt, til 3. Realkl.
96. Carl Kruse, Søn af Værkmester Kruse her, til IV.
97. Emanuel Lassen, Søn af Overpræsident, Etatsr. Lassen her, til 1. Realkl.
98. Linius Boolsen, Søn af Overtoldinspecteur, Justitsr. Boolsen her, til 1. Realkl.
99. Otto Chr. Lohse, Søn af Rector Lohse i Husum, til II.
100. Ernst Schumacher, Søn af Conrector Schumacher her, til Forberedelseskl.
101. Vilhelm Schwennsen, Broder til Nr. 41, til Forberedelseskl.
102. Julius Dethleffsen, Broder til Nr. 37, til 2. Realkl.
103. Christian Schwensen, Søn af Capt. Schwensen her, til 2. Realkl.
104. Frederik Johansen, Søn af Bagermester Johansen her, til 1. Realkl.
105. Waldemar Hirsch, Søn af Major v. Hirsch fortiden her, til 1. Realkl.
106. Waldemar Henningsen, Søn af Apotheker Henningsen paa Graasteen, til IV.
107. August Esmarch, Søn af Fuldmægtig Esmarch her, til Forbkl.
108. Ludvig Raarup, Søn af Overvagtimester Raarup, fortiden her, til 3. Realkl.
109. Phoebus Wilnow, Søn af Assistent Wilnow her, til 1. Realkl.
110. Adolf Hofmeister, Søn af Landmand Hofmeister ved Lyksborg, til IV.
111. Heinrich Dreyer, Søn af Skomagermester Dreyer her, til 2. Rkl.

Altsaa er ialt i Aarets Løb indmeldt til I Rkl. B. eller Forberedelsesklassen 8, til 1. Rkl. 9, til 2. Rkl. 5, til 3. Rkl. 4, til IV 4 og til II 2 Disciple.

Derimod have atter i Aarets Løb følgende 38 Disciple forladt Skolen, nemlig:

För Mikkelsdag 1851:

Nr. 26, der confirmeredes til Paaske og anbragtes til Handelen.

Nr. 17, der confirmeredes og blev Landmand.

Til Mikkelsdag 1851:

Nr. 2, Primaneren Hans Outzen, födt i Fyenshaf paa Als, der bestod Afgangsexamen ved Skolen og dimitteredes til Kjöbenhavns Universitet med: Zeugniss der Reife mit rühmlicher Auszeichnung.

Nr. 4, som gik til en Skole i Holsten (Altona).

Nr. 6, der opgav Studeringerne for at blive Möller.

Nr. 7, der ligeledes opgav Studeringerne for at blive Landmand.

Nr. 52, der toges hjem, for tilligemed hans Südskende at undervises af Huuslærer.

Nr. 77, der fulgte med Faderen ud paa Landet.

Imellem Mikkelsdag og Paaske 1852:

Nr. 80, der anbragtes paa et Apothek i Haderslev.

Nr. 23, der confirmeredes og anbragtes til Handelen.

Nr. 75, der sattes i en anden Skole.

Nr. 73, ligeledes.

Nr. 50, ligeledes.

Nr. 66, ligeledes.

Nr. 53, ligeledes.

Nr. 51, ligeledes.

Nr. 38, ligeledes.

Til Paaske:

Nr. 1, Primaneren Vilhelm Dittmann, födt i Plön, gik efter bestaaet Afgangsexamen ved Skolen til Universitet i Kiel med: Zeugniss der Reife im 2ten Grade.

Nr. 3, Primaneren Peter Langreen Matthiesen, födt i Aabenraae, erholdt ved Afgangsexamen fra Skolen: Zeugniss der Reife im 2ten Grade mit rühmlicher Auszeichnung, og gik til Universitetet i Kiel.

Nr. 5, gik til Gymnasiet i Altona.

Nr. 9, gik til den lærde Skole i Glückstadt.

Nr. 11, opgav efter Confirmationen Studeringerne.

Nr. 12, ligeledes.

Nr. 13, ligeledes.

Nr. 15, gik til den lærde Skole i Glückstadt.

Nr. 19, ligeledes.

Nr. 25, undervises privat, er nu i Jylland.

Nr. 28, gik i et Privatinstitut her.

Nr. 33, gik til en udenbyes, tysk Optragelsesanstalt (Altona).

Nr. 34, traadte ud efter Confirmationen.

Nr. 35, ligeledes.

Nr. 36, ligeledes.

Nr. 37, ligeledes.

Nr. 39, gik til et Privatinstitut i Flensborg.

Nr. 57, ligeledes.

Nr. 83, ligeledes.

Nr. 69, blev indtil Confirmationen sendt til en Lærer paa Landet.

Til Paaske:

Nr. 27, anbragtes som Elev ved Forstvæsenet.

For Öieblikket ere altsaa III — 38 eller 73 Disciple tilstede, der paa følgende Maade ere fordelte paa de forskjellige Klasser:

I Prima 3 (Nr. 8, 10 og 14),

i Secunda 4 (Nr. 16, 18, 24 og 99),

i Tertia 2 (Nr. 21 og 30),

i 4de Realklasse 6 (Nr. 20, 22, 29, 31, 32 og 82),

i Quarta 10 (Nr. 40, 41, 47, 48, 49, 54, 90, 96, 106 og 110),

i 3die Realklasse 12 (Nr. 42, 43, 44, 45, 46, 55, 70, 72, 88, 93, 95 og 108),

i 2den Realklasse 18 (Nr. 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 71, 74, 76, 94, 102, 103 og 111),

i 1ste Realklasse 11 (Nr. 78, 79, 81, 84, 87, 91, 97, 98, 104, 105 og 109),

i Forberedelsesklassen 7 (Nr. 85, 86, 89, 92, 100, 101 og 107).

Foruden de tre anførte Disciple, der med Modenhedsbeviis i det sidste Skoleaar dimitteredes, have endnu, siden det sidste Program i 1849 udgaves, til Paaske 1851 følgende 5 Disciple bestaaet Afgangsexamen:

Heinrich Erichsen fra Bau; han erholdt das Zeugniss der Reife im höheren Grade og studerer fra Efteraaret 1851 af Jura i Kjøbenhavn.

Fritz Levestamm fra Boel i Angeln; han erholdt das Zeugniss der Reife og studerer fra Paaske 1851 af Jura i Kjøbenhavn.

Theodor Dittmann fra Plön; han erholdt das Zeugniss der Reife og studerer Medicin i Kiel.

Heinrich Holm fra Lyksborg; han erholdt das Zeugniss der Reife og studerede først i Kiel nu i Würzburg Medicin.

Claus Thomsen fra Ulsby i Angeln; han erholdt vel ogsaa „das Zeugniss der Reife, jedoch nicht ohne Bedenken;“ han gik til Kiel for at studere Theologie og er siden gaaet til Jena.

III. Underviisningen.

En Fortegnelse over hvad der har været læst i de forskellige Klasser siden det sidste Program i 1849 udgaves, vil det paa Grund af de meget bevægede Forhold, under hvilke Skolen har fristet sit Liv, ikke være muligt at levere i nogen Fuldstændighed; heller ikke vilde en saadan Fortegnelse kunne orientere de udenfor Staaende med Hensyn til Skolens nuværende Standpunkt. Jeg finder det derfor rigtigere at opsætte det til næste Aars Program at give en Meddelelse om, hvad der i de forskellige Fag og Klasser er læst, siden Skolen efter dens begyndte Omorganisation til sidste Paaske kom i nogenlunde regelmæssig Gang, og vil derimod indskrænke mig til, til Efterretning for dem, der udenfor Skolen forberedes til Optagelse i den ene eller anden Klasse, at opgive hvilke Lærebøger og hvilke Dele af disse, der i det sidste Halvaar have været afbenyttede i de forskellige Klasser.

Prima.

I Latin: Horats's Oder 3die Bog; Horatz Breve 2den Bog; Cicero de officiis 1ste Bog; Livius 2den Bog. I Græsk: Platos Apologia Socratis; Demosthenes Tale om Freden; Homers Odyssee 6, 7 og 8de Bog; Sophocles Aias noget over Halvdelen. I Hebr. Gesenius Gram. og udvalgte Stykker af Genesis. I Dansk: Oehlenschlägers Hakon Jarl og St. Hansaftenspil; Flors Haandbog. I Tydsk: Schillers Don Carlos. I Fransk: Thiers Histoire du Consulat. I Religion: Dr. Petri Lehrbuch der Religion für die oberen Classen. I Historie: Bohrs nyere Historie. I Geographie: Nord og Vest Europa. I Algebra: Repetition tildeels efter Grunerts Mathem. I Geometrie: den første Trediedeel af Simesens genetiske Geometrie. I Physik: Silfverbergs chemiske Physik, Varmelæren.

Secunda.

I Latin: Virgils Æneide 1ste Bog; Ciceros 4 catilinariske Taler. I Græsk: Homers Odyssee 1ste 2. og 3de Bog; en Deel af Jacobs Attica. I Hebraisk: Elementarbuch der hebr. Sprache von Marcus. I Dansk: Flors

Haandbog og Binzers Grammatik. I Tydsk: Noget af den nyere classiske Literatur fra Klopstock af. I Fransk; Schwob-Dollé Chrestomathie française 2ème partie. I Engelsk (udenfor Skoletiden): Charles Dickens „Sketches“. I Religion: Dr. Kurtz christliche Religionslehre. I Historie: Bohrs Middelalderens Historie. I Geographie: Nord og Vest Europa efter Bruhns Geogr. I Algebra den almindelige Deel af Simesens Supplement til den elementære Algebra. I Geometric: den første Trediedeel af Simesens genetiske Geometrie. I Physik: Silfverbergs chem. Physik, Varmelæren.

Tertia.

I Latin: Caesar de bello gallico Iste og 2den Bog; Ovids Metamorphos. (Feldbausch) II. og IV. I Græsk: Xenophons Anabasis Iste Bog. I Dansk: Ingemanns Erik Menveds Barndom; Fabricius Samling af historiske Digte og Binzers Gram. I Tydsk: Oversigt over det Vigtigste af den tydske Literatur. I Fransk: Schwob-Dollé Chrestomathie française Ière partie; Stieffelius Gram. I Religion: Luthers Catechismus von Balslev og Biblische Geschichte von Dr. Kurtz. I Historie Allens Udtog af Fædrel. Hist. I Geographie Voigts Leitfaden. I Algebra: Simesens Supplement til den elem. Algebra, alm. Deel. I Geometrie: Simesens genetiske Geometrie omtrent første Femtepart. I Physik: Panums Naturlære til luftformige Legemers Ligevægt. I Naturhistorie: Lübens Leitfaden 3ter und 4ter Cursus, Botanik. I Chemie: mundtlig Meddelelse.

4de Realclassse.

I Dansk: Erik Menveds Barndom af Ingemann; Fabricius Samling af historiske Digte og Binzers Gram. I Tydsk: Oversigt over det Vigtigste af den tydske Literatur. I Fransk: Schwob-Dollé Chrestomathie française Ière partie; Stieffelius Gram. I Engelsk: Coopers The Spy; van den Bergs pract. Gram. I Religion: Luthers Catechismus von Balslev; Biblische Geschichte von Kurtz. I Historie: Allens Udtog af Fædrel. Historie. I Geographie: Voigts Leitfaden. I Algebra Simesens Supplement. I pract. Regning: Kroymanns Regnebog. I

Geometrie: Simesens genetiske Geometrie. **I Naturhistorie:** Lübens Leitfaden 3. und 4. Cursus, Botanik. **I Physik:** Panums Naturlære til luftformige Legemers Ligevægt. **I Chemie:** mundtlig Meddelelse.

Quarta.

I Latin: Kühners Elementargrammatik dritter Cursus. **I Dansk:** Fibigers historiske Læsebog; Binzers Gram. **I Tydsk:** Wackernagel Lesebuch 3ter Cursus; Heyses Schulgrammatik. **I Fransk:** Ahns pract. Lehrgang, 1ste Afdeling. **I Religion:** Luthers Catechismus von Balslev; Bibl. Geschichte von Kurtz. **I Historie:** Allens Udtog af Fædrel. Historie. **I Geographie:** Voigts Leitfaden. **I Regning:** Simesens Erindringsord til Arithm. **I Geometrie:** Simesens genetiske Geometrie. **I Naturhistorie:** Lübens Leitfaden 3ter Cursus (Botanik). **I Physik:** Panums Naturlære.

3die Realklasse.

I Dansk: Fibigers historiske Læsebog; Holsts Smaadigte til Udenaumlæsning; Binzers Gram. **I Tydsk:** Wackernagels Lesebuch 3. Cursus; Heyses Schulgrammatik. **I Fransk:** Ahns pract. Lehrgang, 1ste Afdel. **I Engelsk:** van den Bergs pract. Lehrgang og Marryats Robinson ready, cap 15—31. **I Religion:** Luthers Catechismus von Balslev; Biblische Geschichte von Kurtz. **I Historie:** Allens Udtog af Fædrel. Historie. **I Geographie:** Voigts Leitfaden. **I Regning:** Simesens Erindringsord. **I Geometrie:** Simesens gen. Geometrie. **I Naturhistorie:** Lübens Leitfaden 3ter Cursus (Botanik). **I Physik:** Panums Naturlære.

2den Realclassse og Quinta.

I Dansk: Borgens og Kungs Læsebog 2den Deel. **I Tydsk:** Wackernagels Lesebuch 2ter Curs. **I Fransk:** Ahns pract. Lehrgang. **I Engelsk:** ingen Bog. **I Religion:** Luthers kleiner Catechismus og Catwer biblische Geschichten. **I Historie:** Bohrs gamle Historie. **I Geographie:** Voigts Leitfaden. **I Regning:** Simesens: Das Wichtigste aus der Zahlenrechnung. **I Naturhistorie:** Lübens Leitfaden 2ter Cursus, Botanik.

1ste Realclassse og Sexta.

I Dansk: Borgens og Rungs Læsebog 2den Deel. I Tydsk: Wackernagels Lesebuch Ister Cursus. I Religion: Luthers kleiner Catechismus og Calwer Bibl. Geschichten. I Historie: Bohrs gamle Historie. I Geographie: Voigts Leitfaden. I Regning: Simesens Das Wichtigste aus der Zahlenrechnung. I Naturhistorie: Lübens Leitfaden Ister Cursus.

Forberedelsesclassen.

I Dansk: Borgen og Rungs Læsebog for Begyndere. I Tydsk: Wackernagels Lesebuch Ister Curs. I Religion: Luthers kleiner Catechismus og Calwer biblische Geschichten. I Historie og Geographie: ingen Bog. I Regning: ingen Bog.

IV. Hjaelpemidler for Underviisningen.

Som en Følge af Skolens Udvidelse ere dens Hjaelpemidler til Underviisningens Fremme betydeligen forøgede. Skolens Bibliothek har, foruden de vante Fortsættelser i de sædvanlige Retninger, saavel ved Gave som ved Kjøb faaet en ikke ubetydelig Tilvæxt i de nordiske Landes Literatur og i naturvidenskabelig Retning; et fysiskt Apparat er anskaffet, saavel som det Nødvendigste til Udførelsen af chemiske Forsøg; Gymnastikapparater, Væggekort for den geographiske, samt Afbildninger og Samlinger for den naturhistoriske Underviisning ere enten allerede tilstede eller kunne inden kort Tid ventes.

En fuldstændig Fortegnelse over Alt dette, hvoraf der ret tydeligt vilde fremgaae, med hvilken Gavmildhed den Kongelige Regering har adstyrede Flensborgs lærde og Realskole, kan desværre i Aar ikke gives, men maa opsettes til næste Aars Program, deels fordi dette Program allerede har overskredet den sædvanlige Størrelse; deels fordi enkelte Dele af Apparater og Samlinger endnu ikke ere ankomne.

V. Examen.

Endskjönt det i Almindelighed er lige lidet ønskeligt saavel for Lærere som for Disciple ved en offentlig Examen at skulle gjøre Regnskab for omtrent 4 Maaneders regelmæssige Arbeide (og længere er det ikke siden, at Lærerne ved den sidste Fagfordeling fik en stadigere Virksomhed), saa kunne dog vore Disciples Forældre længes efter en Leilighed til at overbevise sig om, i hvilken Grad deres Börns nye Lærere formaae at hævde sig en hæderlig Plads ved Siden af de ældre Collegaer, hvis Roes som duelige Videnskabsmænd og Lærere tildeels i tidligere Programmer oftere er udtalt, og Skolen kunde paa sin Side ønske ikke længere end allerhöist nödvendigt at opsætte Afholdelsen af en Pröve, hvis Hovedformaal er at bringe Enighed og Eenhed tilveie imellem Opdragelsen i Hjemmet og Opüragelsen i Skolen, imellem Dem, der ved at indprente Börnenes Hjerter Agtelse, Ærbödighed og Tillid, forberede de Unges Sjæle til villigen og taknemmeligen at modtage de Aandens Gaver, der meddeles i Skolen, og imellem Dem, der en Tid af Dagen træde i Forældrenes Sted og overtage saavel deres Pligter, som deres Rettigheder.

For at derfor Disciplene kunne see, i hvor höi Grad deres Forældre interessere sig for deres Fremskridt i Lærdom og Forstand — for at Forældrene kunne erfare hvor omtrent vi have taget fat paa deres Börns Dannelse, og hvorvidt vi med Flid og Dygtighed have fortsat den i Sommerhalvaaret — for at Lærerne kunne overbevises om, at Antallet paa dem, der arbeide Haand i Haand med dem i Hjemmet og derved befordre og befrugte deres Gjerning i Skolen, er stort, og Antallet af dem, der behandle Skoleunderviisningen med Ligegyldighed, hyppigt lade den forsömmes, og derved svække og lamme Disciplenes Pligtfølelse og Skolens Livskraft, kuns er ringe, om end deres Tilværelse mange Gange er smerteligen fölt — for at endelig Staten kan erfare, at dens store Gaver blive levende paaskjönne — derfor afholder Skolen allerede saa kort Tid efter dens begyndte Omorganisation en offentlig Examen, og derfor haaber og venter den et talrigt Besög af

alle dens Medarbejdere og Bundsforvandre: Fædre, Mødre, Værger og ældre Sødskende, af alle dens Venner og Velyndere, høie og lave, ja selv af dens Modstandere, for at overbevise dem om det ugrundede i deres Frygt og om mueligt at forsone dem med sig.

Den mundtlige Examen afholdes i Skolens Solemnitetssal i følgende Orden:

Mandag, den 20. September:

- Kl. 8 — 10. Latin og Græsk i I.
10 — 12. Dansk og Tydsk i 1 R og Fbkl.
2 — 4. Historie og Geogr. i IV og 3 R.

Tirsdag, den 21. September:

- Kl. 8 — 10. Fransk og Engelsk i I, II og III.
10 — 12. Naturhist. i 3 R, 2 R og 1 R.
2 — 4. Dansk og Tydsk i 3 R og 2 R.

Onsdag, den 22. September:

- Kl. 8 — 10. Regning i 2 R, 1 R og Fbk.
10 — 12. Latin og Græsk i II.

Torsdag, den 23. September:

- Kl. 8 — 10. Religion i I, II, III og 4 R.
10 — 12. Fransk og Engelsk i 4 R og IV.
2 — 4. Historie og Geogr. i 2 R, 1 R og Fbk.

Fredag, den 24. September:

- Kl. 8 — 10. Dansk og Tydsk i 4 R og IV.
10 — 12. Religion i IV og 3 R.
2 — 4. Latin og Græsk i III og Latin i IV.

Løverdag, den 25. September:

- Kl. 8 — 10. Historie og Geogr. i I, II, III og 4 R.
10 — 12. Naturhistorie i III, 4 R og IV.

Mandag, den 27. September:

- Kl. 8 — 10. Mathem. og Naturvidensk. i I, II og III.
10 — 12. Dansk og Tydsk i I, II og III.
2 — 4. Fransk og Engelsk i 3 R og 2 R.

Tirsdag, den 28. September:

- Kl. 8 — 10. Mathem. og Naturvidensk. i 4 R, IV.
og 3 R.
10 — 12. Religion i 2 R, 1 R og Fbk.

Alle de skriftlige Arbeider, der i Sommerhalvaaret ere udførte af samtlige Disciple, ere offentlig fremlagte under Examen.

Torsdagen den 7de October Kl. 8 prøves de nye Disciple og samme Dag Kl. 2 foretages Translocationen.

Til at overvære denne offentlige Examen indbydes herved Disciplenes Forældre og Værger, samt Enhver, der interesserer sig for Skolen

ærbødigst af

Simesen.

Trykt hos A. S. Rastrup.